

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK PROGRAMI**

**KONUT İÇ MEKÂN MOBİLYASININ GELİŞİM SÜRECİNİ
ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Yalın Ateş**

**Danışman
Doç. Dr. Füsun Seçer Kariptaş**

İstanbul – 2014

ÖNSÖZ

Bu çalışma 2011 – 2014 yılları arasında T.C. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nün bilimsel araştırma ve uygulama çalışmalarına verdiği destek ile hazırlanmıştır.

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmamın tamamlanması süresince büyük bir gayret ve özveriyle çalışmamı takip eden, gösterdiği sabır ve hoşgörüsüyle bana destek olan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Füsun Seçer Kariptaş'a çok teşekkür ederim.

Son olarak eğitim hayatım boyunca bana destek olan ve verdiğim her kararın arkasında durarak beni bu günlere getiren sevgili anne ve babama sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2014

Yalın ATEŞ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	I
ŞEKİLLER	II
TABLOLAR	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII

1. GİRİŞ	1
-----------------------	----------

2.Konut ve Mobilya	2
2.1.Konut Kavramı Ve Tanımı	2
2.1.1.Anlam Olarak Mobilya	3
2.2.Mobilyanın Tarihsel Gelişimi	4
2.2.1.İlk Çağ Mobilyası.....	4
2.2.1.1.Mısır Mobilyası.....	4
2.2.1.2.Anadolu Mobilyası.....	6
2.2.1.3.Yunan Mobilyası.....	7
2.2.1.4.Roma Mobilyası	8
2.2.2.Orta Çağ Mobilyası	9
2.2.2.1.Gotik Mobilyası	10
2.2.3.Rönesans Mobilyası	11
2.2.3.1.Barok Mobilyası.....	14
2.2.3.2.Rokoko Mobilyası.....	15
2.2.4.Yeni Çağ Mobilyası	16
2.2.5.Yakın Çağ Mobilyası	19
2.2.6.Endüstri Devrimi Sonrası Ve Günümüz Mobilyası	20

3.Konut İç Mekan Mobilyası Biçimlenme Süreci	30
3.1.Kullanıcıya Yönelik Biçimlenme Süreci	30
3.1.1.İşlevsellik	31
3.1.2.Ergonomik.....	31
3.1.3.Psikolojik	36
3.1.4.Estetik.....	38
3.2.Malzemeye Yönelik Biçimlenme Süreci	39
3.2.1.Ahşap Malzeme.....	40

3.2.2.Cam Malzeme	40
3.2.3.Plastik Malzeme	42
3.2.4.Metal Malzeme.....	43
3.2.5.Tekstil.....	44
3.3.Üretim Sürecine Yönelik Biçimlenme Süreci.....	44
4.İç Mekan Mobilyasının Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörlerin İrdelenmesi	46
4.1.Ekonomik Değişimlerin Etkileri	46
4.2.Kültürel Değişimlerin Etkileri.....	48
4.3.Teknolojik Değişimlerin Etkileri	50
4.4.Mimari Değişikliklerin Etkileri.....	56
4.5.Tüketici Davranışındaki Değişimlerin Etkileri	60
5.SONUÇ.....	64
6.KAYNAKLAR	67
7.ÖZGEÇMİŞ.....	70

KISALTMALAR

- M.Ö.** : Milattan önce
M.S. : Milattan sonra
Y.Y. : Yüzyıl
Syf. : Sayfa
No : Numara
Vb. : Ve benzeri
CNC : Bilgisayar sayımlı yönetim

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 2.1. İlk İnsan Barınakları.....	2
Şekil 2.2. Tutankamon Tahtı, Mısır.....	5
Şekil 2.3. Tutankamon 'un Katlanabilir Yatağı.....	6
Şekil 2.4. Yunan Oturma Elemanları.....	7
Şekil 2.5. Klismos Eski Yunan Sandalyesi Mobilya Örnekleri.....	8
Şekil 2.6. Dagobert Tahtı.....	10
Şekil 2.7. Gotik Dönemi Mobilyaları.....	10
Şekil 2.8. Rönesans Dönemi İç Mekân Örneği.....	12
Şekil 2.9. Kraliçe Anne Mobilyaları.....	12
Şekil 2.10. Varqueno Dolabı Örneği.....	13
Şekil 2.11. İngiltere Kralı James II'nin Sarayına Ait Koltuk.....	13
Şekil 2.12. Burma Ayak Uygulamasıyla Yapılmış Barok Mobilyası.....	14
Şekil 2.13. Louis XIV Stili Koltuk.....	15
Şekil 2.14. Rokoko Dönemi mobilya örneği.....	15
Şekil 2.15. XVI. Louis Stili Altın Varaklı Koltuk Örneği.....	17
Şekil 2.16. Directoire Stili Mobilya Örnekleri.....	17
Şekil 2.17. Queen Anne Stili Ceviz Konsol Örneği.....	18
Şekil 2.18. Thomas Chippendale Stili Sandalye Örneği.....	18
Şekil 2.19. Ampir Stiline Ait Sehpa Örneği.....	19
Şekil 2.20. Ampir Stiline Ait Koltuk Örneği.....	19
Şekil 2.21. Colonial Tarzı Sandalye Örnekleri.....	20
Şekil 2.22. Arts and Crafts Mobilya Örneği.....	21
Şekil 2.23. Louis Majorelle Mobilya Tasarımı.....	22

Şekil 2.24. Charles Rennie Mackintosh Mobilya Tasarımı.....	23
Şekil 2.25. Rietveld, Kırmızı- Mavi Koltuk.....	23
Şekil 2.26. Gerrit Rietveld, Zig Zağ Oturma Elemanı Tasarımı.....	24
Şekil 2.27. Marcel Breuer Wassily Tasarımı Bir Koltuk.....	25
Şekil 2.28. Alvar Alto Tasarımı Koltuk.....	25
Şekil 2.29. Art Deco Tarzı Bir Konsol Örneği.....	26
Şekil 2.30. Art Deco Tarzında Büfe Tasarımı Örneği.....	27
Şekil 2.31. George Nelson ‘‘The Catenary’’ Adındaki Koltuk Tasarımı.....	28
Şekil 2.32. George Nelson ‘‘Marshmallow’’ Adlı Tasarımı.....	28
Şekil 2.33. George Nelson The Sling Sofa, 1956.....	29
Şekil 3.1. Masa Üstünde El İşlemleri İçin Antropometrik Teknikler İle Belirlenen İş Alanları.....	33
Şekil 3.2. Oturan ve Ayakta Duran İnsanın Statik Antropometrik Boyutları	34
Şekil 3.3. Bir Hareketli Mobilya Örneği.....	35
Şekil 3.4. Bilgisayar Sandalyesi Yüzeyleri İle İnsan Görseli.....	35
Şekil 3.5. Kelebek Mobilya Tekli Koltuk Örneği.....	37
Şekil 3.6. Aqua Kreasyon Mobilya Örneği.....	38
Şekil 3.7. Konstantin Grcic Cam Sandık Tasarımı	41
Şekil 3.8. Konstantin Grcic’in Pistonlu Menteşe Ve Camdan Üretilmiş Mobilya Sergisi.....	41
Şekil 3.9. Modern Bright Plastik Mobilyası.....	42
Şekil 3.10. Mirandolina Sandalye, Pietro Arosio, 1992.....	43
Şekil 3.11. Mirandolina Sandalye Hidrolik Presle Şekillenme Süreci.....	44
Şekil 4.1. İkea Mağaza İçi Görseli.....	47
Şekil 4.2. Japon İç Mekân Örneği.....	49
Şekil 4.3. James Watt, Buhar Makinesi 1765.....	51
Şekil 4.4. Thonet Fabrikası Üretim Süreci.....	52
Şekil 4.5. Thonet Fabrikası Üretim Süreci.....	52
Şekil 4.6. Michael Thonet’e Ait No: 14 isimli Sandalye Tasarımı.....	53

Şekil 4.7. Joseph Marie Jacquard'ın Dokuma Aleti.....	54
Şekil 4.8. Günümüz Bilgisayarlarına Öncülük Eden Delikli Pano.....	55
Şekil 4.9. Kristal Palas 1851'de Londra'da Yapılmış Büyük Sergi Salonu.....	57
Şekil 4.10. Antonio Gaudi'nin Milla Evi.....	58
Şekil 4.11. Antonio Gaudi'nin Tasarladığı Mobilya Örnekleri.....	58
Şekil 4.12. Alvar Aalto'nun Tasarladığı Baker House İsimli Bina.....	59
Şekil 4.13. Alvar Aalto "No.41" Adlı Tasarımı.....	59
Şekil 4.14. Bigrep Firmasına Ait 3d Yazıcı Örneği.....	62
Şekil 4.15. 3d Yazıcıyla Oluşturulmuş Sehpa Ve Masa Örneği.....	62
Şekil 4.16. 3d Yazıcıyla Oluşturulmuş Bir Klasik Mobilya Örneği.....	63

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo : 3.1. Avrupalıların Vücut Boyutları.....	34
Tablo : 3.2. Algılama Süreci.....	36
Tablo : 3.3. Algılama İle İlgili Tanımlamalar.....	37

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Yalın Ateş
Anabilim Dalı : İç Mimarlık
Programı : İç Mimarlık
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Füsün Seçer Kariptaş
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans –2014

ÖZET

KONUT İÇ MEKÂN MOBİLYASININ GELİŞİM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İRDELENMESİ

Bu çalışmanın amacı; konut iç mekân mobilyasının tarihsel süreç içerisinde gelişimini etkileyen faktörlerin irdelenmesi ve geleceğe doğru değişim süreci ile ilgili ipuçları vermektir.

Birinci bölümünde; Tez çalışmasının genel tanımı yapılmıştır.

İkinci bölümde; konutun ve mobilyanın tanımı yapılarak, mobilya gelişimi “Mobilyanın Tarihsel Gelişimi” başlığı altında anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde; “Konut İç Mekân Mobilyasının Biçimlenme Süreci” üst başlığı, kullanıcıya yönelik biçimlenme süreci, malzemeye yönelik biçimlenme süreci, üretime yönelik biçimlenme süreci alt başlıklarıyla, mobilyanın biçimlenme sürecine insan faktörünün, değişik malzemelerin ve değişen üretim süreçlerinin etkisi anlatılmıştır.

Dördüncü bölüm; Mobilyanın gelişim sürecinin ekonomik, kültürel, teknolojik, tüketici davranışındaki ve mimarideki gelişmelerin, değişikliklerin tarihsel süreçlerinin irdelenmesini içermektedir.

Sonuç bölümü; bir konut iç mekân donatı elemanı olan mobilyanın, tarihsel gelişim süreci içinde gelişip değişmesini etkileyen faktörlerin incelendiği bir anlatımla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konut, Mobilya, İnsan, Biçimlenme, Gelişim

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Yalın Ateş
Field : Interior Architecture
Program : Interior Architecture
Supervisor : Assoc.Prof.Dr.Füsün Seçer Kariptaş
Degree Awarded and Date : Master of Science –2014

SUMMARY

A STUDY OF THE FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT PROCESS OF HOUSE INTERIOR FURNITURE

The purpose of this study is to explore the factors that affect the development of house interior furniture in the historical process and to give hints as to changing process in the future.

In part one, the general thesis study was described.

In part two, house and furniture were described and furniture development was explained under the heading of ‘Historical Development of Furniture’.

In part three, the influences of human factor, different materials and changing production process on the shaping of furniture development were explained under the heading of ‘Shaping Process of House Interior Furniture’ and under the sub-headings of ‘Shaping Process in terms of User’, ‘Shaping Process in terms of Materials’ and ‘Shaping Process in terms of Production Techniques’.

Part four includes the study of the development process of furniture with respect to economic, cultural, technological, consumer behaviour and architectural developments and changes in the historical process.

Conclusion was written in a narrative where factors that affect the development and change of the furniture, which is a house interior furnishing element, were explored.

Key Words : House, Furniture, Human, Shaping, Development

1. GİRİŞ

İnsanlar barınma ihtiyaçlarını konut oluşturarak karşılarlarken, mekânın içindeki çeşitli gereksinimlerini karşılayacak eylemin yüklendiği nesnelere mekânlarını donatmışlardır.

Mobilya bin yıllardır tıpkı bir canlı organizma gibi insanın hayatını kolaylaştırmak için insanlık tarihinin değişim süreciyle birlikte değişim geçirmiştir. İlk olarak hangi tarihte kullanılmaya başlandığı tam olarak belirlenemeyen, ancak milattan önceki yıllarda ilk kullanıcılar tarafından taştan, ağaç yapraklarından ya da hayvan derilerinden yapılan yataklar, sandalyeler olarak insan yaşamına giren mobilya, geçirdiği uzun değişim serüveniyle bu günün ergonomik, rahat, estetik artık sadece ihtiyacı değil kültürel ve sosyal statü belirleyici konumuna gelmiş ve geleceğe doğru bitmeyen serüvenine devam etmektedir.

Bütün bu değişim serüveni, tabii ki önce kullanıcının kendisi için oluşturduğu mekâna, ihtiyacı doğrultusunda nesnelere oluşturma dürtüsüyle başlar. Yani insanın talebi birinci koşuldur. Ve malzeme, sonra yetenekli bir yaratıcı, bir zanaatkâr gereklidir.

Mobilya var olduğu ilk üretim sürecinden itibaren, insanlık tarihiyle birlikte değişim ve gelişim göstermiştir. Bu tarihsel süreçte, insanlığın var olanla yetinmeyip, elde ettiğinin daima daha ilerisini talep etme dürtüsüyle geliştirdiği faktörlerden etkilenerek, diğer üretilen metallerde olduğu gibi, üretildiği her dönemde bir önceki döneminden farklı form ve biçimlere ulaşmıştır.

Mobilyalar insanlığın ilk çağlarından endüstri devrimine kadar olan süreçte toplumun alım gücü yüksek kesimleri için sınırlı sayıda ama zamanın ergonomik, estetik anlayışına, teknolojik yeterliliğine uygun olarak zanaatkârlar eliyle üretilmiştir. Sanayi devrimi sonrası insanlığın bilgi birikiminin çoğalması, özgür düşüncenin yaygınlaşması ile kontrol edilemez hızla teknolojinin gelişmesinden etkilenmesiyle, kullanıcıdan hızla tüketene doğru değişen kültürel değişimlerle bugünkü modern üretim biçimine ulaşmıştır. Bu çalışmada zaman içinde gelişen

mobilyanın üretilme amacı, üretimini etkileyen etmenlerin değişime olan etkileri irdelenmiştir.

2.KONUT VE MOBİLYA

2.1. Konut Kavramı Ve Tanımı

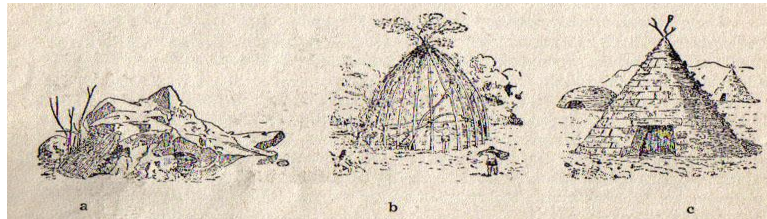
Konut insanların temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacını karşılayacak özellikleri taşıyan belli bir mekânsal büyüklükteki yapıdır. Bu yapılar içinde yaşayacak bireylere sağlıklı ve güvenli ortamlar sunmuşlardır. İnsanların kendilerini yeniden üretebileceği bu güvenli ve sağlıklı oluşum aynı zamanda toplum için sosyal, ekonomik, fiziksel bir kavramdır.

İlk çağlarda ağaç kovuklarını ve mağaraları korunma amaçlı konut edinen insanlar, marangozluk ve inşaatçılık bilgilerinin ilerlemesi ile doğadaki malzemeleri kullanarak kendilerine ev inşa etmeye başladılar. Evler içinde yaşanan çağlara göre değişik niteliklere sahip oldular. Tek bir alan ile sınırlı küçük yapılar, zamanla bireyin, ailenin ihtiyaçlarına göre birbirinden ayrı mekânlar olan odalara bölündüler.

İnsanların bir arada yaşama geleneği oluşturduğu dönemlerden bu güne konut tarihsel gelişim içinde toplumların gelenek, göreneklerine, üretim ilişkileri ve biçimine, nüfusun nicelik ve niteliğine siyasal yapıların durumuna doğa koşullarının durumuna ve değişken birçok sebebe bağlı olarak değişim göstermiştir.

Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğünde: “İçinde aile ya da ailelerin barındığı her tür yapının genel adı. Ev, saray, konak, apartman vs. birer konuttur.” (Sözen ve Tanyeli, 2001).

Konutu tanım olarak açıklamak gerekirse; Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğünde (TDK) : “İnsanların içinde yaşadıkları ev, apartman vb. yer, mesken, ikametgâh: ‘Kimsenin konutuna dokunulamaz.’ - Anayasa” (TDK, 2005).

Şekil 2.1. İlk İnsan Barınakları

(Kaynak:B.Ünsal,1967)

2.1.1.Anlam Olarak Mobilya

Mobilya Latince 'de "Mobilius" sözcüğünden türetilmiş olup, İtalyanca 'da "Mobilis", Fransızca 'da "Mobilier", Almanca 'da "Möbel" ve İngilizce 'de "Furniture" olarak adlandırılmaktadır. Mobilya, belli bir eylemin yerine getirilmesindeki etkinliği artırmak amacıyla kullanılan eşya olarak tanımlanabilir. (Kurtoglu, 2006).

Türk Standartları Enstitüsü (TSE 4521)'ne göre ağaç mobilya şöyle tanımlanmaktadır. Ağaç mobilya: Oturma, yemek yeme, çalışma, yatma vb. işlerin yapılmasında kolaylık ve rahatlık sağlayan, parçalarının büyük çoğunluğu masif, lif, yonga ve tabakalı ağaç malzemeden yapılan, taşınabilir veya sabit olarak kullanılan eşyalardır.

Bir diğer tanıma göre mobilya; "Yapıların iç düzenini kurmak için sonradan yerleştirilen ve çeşitli gereksinimleri karşılayan eşyadır. Mobilya, tespit edilmiş türleri olmakla birlikte, bağımsız ve taşınabilir parçalardır. Görünürdeki kullanım amaçları yemek, yatmak, eşya depolamak vb. yoluyla günlük yaşamı kolaylaştırmaktır. Bunun yanında tarihsel gelişimi içinde mobilyanın insan yaşamında kentleşmeyle birlikte gelişmiş yapılarda da yer aldığı görülür. Mobilya sosyal konum belirleme, insanların beğenilerini ortaya koymada aracı olmak gibi başka işlevleri de yerine getirir"(Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997).

İlk insandan günümüze oturma, yatma gibi ihtiyaçların karşılanması için kullanılan mobilya çeşitli amaçlarla kullanılmak üzere taş, ahşap, metal, plastik mermer, cam, deri gibi malzemelerle yapılan eşyadır.

"Kültürel yapının temel göstergelerinden biri olan mobilya, farklı kültür, farklı işlev ve farklı zaman dilimlerinde, toplumların yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte sadece barınmak ve zaruri ihtiyaçları karşılamak adına değil, sosyalleşmenin beraberinde getirdiği bir olgu olarak da karşımıza çıkar. Hayat tarzımızın, şekillere dönüşen noktası olmuştur"(Erdem, 2007:3).

Bütün bu işlevselliklerle düşünülerek tasarlanan mobilya üretim aşamasıyla içinde bulunduğu topluma ekonomik ve sosyal getiriler sağlayan bir olgudur.

"Mobilyalar, mekânlar içinde, kendi özelliklerine göre sınıflandırılabilirler:

1. Hareketli Mobilyalar
2. Yarı Hareketli Mobilyalar
3. Sabit Mobilyalar

Hareketli mobilyalar: Mekân içinde her bölümde bağımsız olarak yer alırlar. İstenildiği zaman, bulunduğu yerden taşınarak, yeri değiştirilebilir. Kullanıcı modüler bir düzen içinde yer alan bu elemanlara istedikleri doğrultusunda yön verebilmektedir.

Yarı Hareketli Mobilyalar: Bu tanımdaki mobilyalar da, mekân içinde bağımsız yer alırlar. Ağırlıkları nedeniyle, kolaylıkla yerlerinden kolaylıkla hareket ettirilemezler.

Sabit mobilyalar: Bazı iç mekânlar dış kabuğun bir devamı olarak çözümlenmiştir. Bu da sabit mobilya anlayışı ile gelen çözümlerdir. Bu tip iç mekânlarda insan eylemleri, işlevler, mobilya, mekân birbiriyle etkileşim halindedir ve mekân bütünlüğünü yaratan bu etkileşimlerdir” (Acar, 1992:1-8).

2.2.Mobilyanın Tarihsel Gelişimi

2.2.1.İlk Çağ Antik Dönem

İlk çağlarda insanların kullandıkları donatı elemanları hakkında nelere ihtiyaç duydukları, ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarını tam olarak söylemek mümkün olmayabilir. Arkeolojik kazılardan elde edilen bilgilerle avcılıkla hayvan kemiklerinden ve postlarından faydalanılarak dinlenme ve barınma amaçlı birçok şeyden yararlanıldığı söylenebilir.

İlk çağ sanatı MÖ.4000 yıllarında başlamaktadır. Batı Roma imparatorluğunun çöküşü olan MS.476'ya kadar sürmektedir. Mısır, Mezopotamya, Anadolu, Yunan ve Roma uygarlıklarının eserlerini simgeleyen dönemdir.

2.2.1.1.Mısır Mobilyası (M.Ö. 2700-1075)

Mısır mobilyaları günümüze kalan ilk mobilya örneklerindedir. Eski mısır mimarisine egemen olan firavun mezarları ve tanrılar için yapılan tapınaklar bu mobilyaların günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Ölümsüzlüğe inanan Mısırlılar bu inançlarını mimarilerine ve mobilya üretiminde formlarına yansıtmışlardır. “Mısır döneminde yatak, koltuk ve iskemle türleri, tabureler, sehpa, çekmeceli sandıklar tipik mısır mobilyalarıdır.”(Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997). Tahtlar Mısır medeniyetindeki hiyerarşik durumu gösteren insan, hayvan figürleri ve motiflerle bezenmiştir.

Eski mısırdaki (firavunlar dönemi) diye adlandırılan krallıklar başlıca üç zaman dilimine ayrılmaktadır.

- Eski krallık M.Ö. 2700 – 2200

- Orta krallık M.Ö. 2050 – 1785

- Yeni krallık M.Ö. 1557 – 1075

Bu dönemlerden hemen hemen hiç bozulmadan günümüze kadar gelmiş olan eski mısır mobilyaları dünyanın belli başlı müzelerinde sergilenmektedir. Tahtlar mısır mobilyalarının en önemli örneklerindedir.

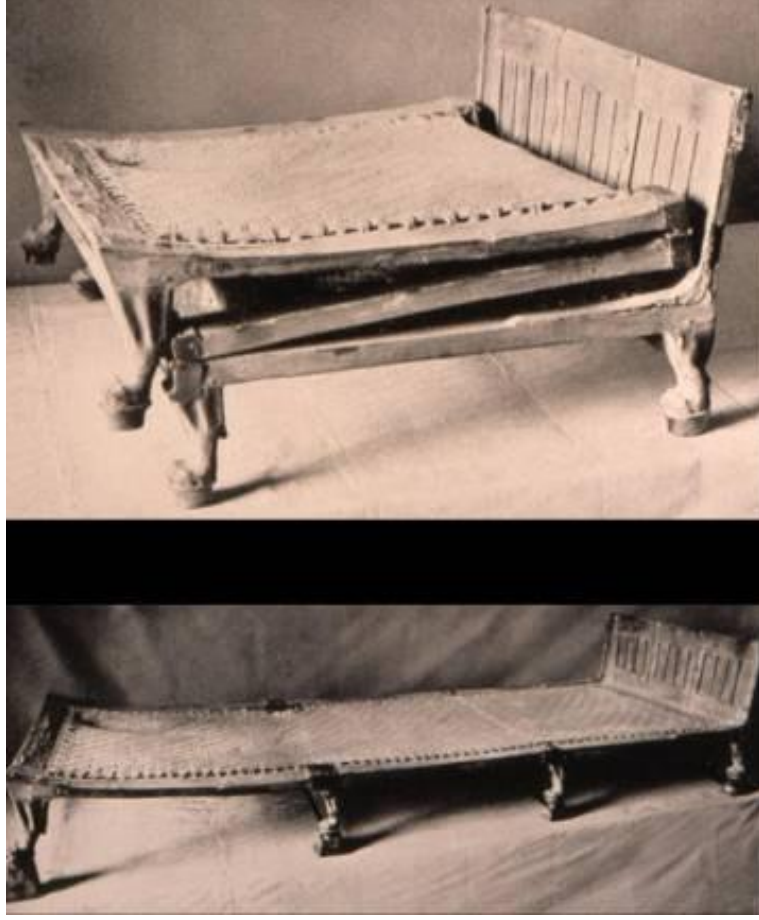

Şekil 2.2. Tutankamon Tahtı, Mısır

(Kaynak: www.sabah.com.tr/fotohaber/kultur_sanat/tutankamonun_hazineleri?tc=77&page=22)

Eski Mısır'ın ilk dönemlerinde basit yapılı, kare ayaklı, kemer destekli, genellikle deri ile kaplı katlanabilir tabureler, kullanılmıştır. Orta Krallık döneminin başlarında, arkası parmaklıklılı veya papirüs sapı ile örölmüş, boğa ve aslan ayaklı sandalyeler, islenmiş ağaç malzemedeki lifler ile bağlanmış kaba yapılı yataklar, tuvalet kutuları mobilya olarak üretilmiştir. (Kurtoğlu, A., 2006).

Yeni krallık döneminde mobilya özenle işlenmeye başlandı. Ayaklara boğa ayağı biçimi verildi. Yüzeyle ince fildişi kakmalar yapıldı. Somya çerçeveleri genellikle deri ile öröldü ve başucuna doğru divan gibi bir yükseklik verildi.

Şekil 2.3. Tutankamon'un Katlanabilir Yatağı
(Kaynak: Mimarlık Planlama Tasarım, 2003)

2.2.1.2. Anadolu Mobilyası (M.Ö.750-300)

Anadolu medeniyetlerine baktığımızda (M.Ö.750-M.Ö.300) Frigyalıların bütün Orta ve Güneydoğu Anadolu'ya egemen, güçlü bir krallık oluşturduklarını görürüz. Friglerin maden ve ağaç işçiliğinde, dokumacılıkta ürettikleri eserler dönemlerinde beğeni kazanmıştır.

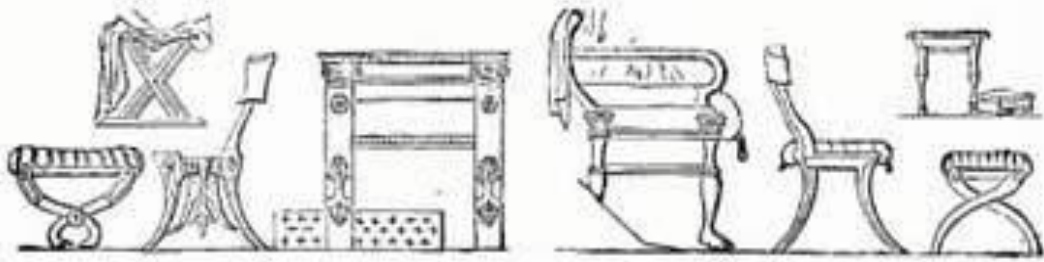
Makara kulplu bronz tabaklar ve bronz kazanlar; dönemin "teknolojik" bir başarısı olan altın, gümüş ve bronzlardan yaylı çengelli iğneler değerli madenlerden giysi kemerleri, tokalar ve zengin bezemeli tekstil ürünleri; geometrik desenlerle süslü mobilya eşyaları bunlar arasındadır. (Frigya, 2014)

Frigya Krallığı'na ait Gordion Kral mezarında kazılardan çıkarılan ağaç mobilyalar, masa ve sehparın ayakları şimşirden kakmalar ise kokulu ardıçtan yapılmışlardır. Ağaç mobilyalarda bağlantılar aynı cins ağaçtan yapılan kavelalarla

yapılmıştır. Mobilyada fonksiyon ve estetik birlikte düşünülerek; sarı, sert ve yoğunluğu çok fazla olan şimşir ağacının dayanıklılığının yanı sıra, onunla çok güzel kontrast oluşturan koyu renkli ceviz, ardıç ve porsuk kullanılmıştır. Kakmaların güzel kokulu ardıçtan yapılması, hem güzel koku saçmakta hem de böceklenmeyi önlemektedir. Üçayaklı masaların ayakları kavislidir. Şimşir üzerine yumuşak ağaç ardıçtan kakma yapılması da dikkat çekicidir. Yatakların platform ve uzantıları sedir, köşe blokları porsuk, taşıyıcılar ise porsuk ve şimşirdendir. Sedir ağacı kokusunun parazitleri engellediği bilindiğinden yatak yapımında sedir ağacı kullanılmıştır.

2.2.1.3.Yunan mobilyaları (M.Ö.756-146)

Arkeolojik kazılardan elde edilen materyaller o dönemlerden günümüze kalan resimler, mitolojik destanlardaki anlatımlardan elde edilen bilgiler Yunan mobilyaları hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar.

Şekil 2.4. Yunan Oturma Elemanları

(www.girlaboutotown.com/2008/12/10/design-school-furniture-in-ancient-greece/)

Yunan mekân donatıları tabure, masa, sandalye, yatak gibi oturma, yatma amaçlı eşyalar ahşap malzemenin yanı sıra metal ve özellikle bronz kullanılarak üretilmiştir. Mobilya üretiminde keser, çekiç, testere gibi aletlerin yanı sıra rende ve torna kullanılmıştır.

Yunan mobilyasına özgü olan Klismos, sırtlığı ahşap zıvanayla perçinlenmiş, ergonomik bir oturma elemanı olup M.Ö.500 yılına aittir. Dış bükey dört ve önünde ayak taburesi vardır. Ayaklardaki eğim ağaçların ısıtılmasıyla sağlanmış, yere tam basması hedeflenmiştir (Kurtoğlu, 2006).

Şekil 2.5. Klismos Eski Yunan Sandalyesi Mobilya Örnekleri

(pastforwards.blogspot.com/2010/02/then-now-greek-klismos-chair.html)

Yunan kültürünün çok tanrılı oluşu ve tanrıların insanlaştırılması efsanelerin masalların gerçek yaşama yansıtılmasında sanatsal ürünlerin üretimini de yönlendirmiştir. Özellikle zengin kesimin evleri sanat değeri yüksek mobilyalarla donatılmıştır.

Form ve renk yunan sanatının baş ögesidir. Süt beyaz, açık sarı, koyu kırmızı, siyah en çok kullanılan renklerdir. Matematik ve estetikteki gelişme mobilya tasarımlarına da yansımış özellikle sandalyelerdeki ölçü oran ve biçimler günümüz sandalyelerine benzemektedir. Genellikle taş ve tahtanın kullanıldığı ürünlerde kumaşı daha az kullanmışlardır. (Kurtoğlu, 2006).

2.2.1.4.Roma Mobilyası (M.Ö.500-445)

Roma dönemi eşyaları Yunan medeniyetinden etkilenmiştir. Roma zengin zümresinin uzandıkları yerde yemek yeme biçimleri sebebi ile mekânlar yuvarlak masa ve masanın etrafında ay biçiminde sedirlerle donatılmıştır. Bu dönemin esas mobilya tipleri olan yatak, divan, sandalye, masa ve küçük sandıklara ek olarak duvar dolapları da gelişmiştir.

Açılıp kapanabilir tabureler, geniş divanlar, geniş ve uzun kolların dayanabildiği koltuklar önem kazanmıştır. Karyolanın ayakucu ile baş yastığı kaldırılmış, uyuma dışında oturma, dinlenme ve yemek yeme amaçları içinde kullanılmıştır. Örölmüş koltuk kullanılmakta ise de bugüne kadar örnek kalmamıştır.

Ayakları tornalanmış ve kakmalar yapılmış masalar sadece yemek amacı için kullanılmış, diğer zamanlarda kanepenin altına sürülmüştür. Tornalı ayakların Mısır mobilyalarından başlıca ayrıcalığı, yivlerdeki daralmanın kırılma inceliğine yaklaşması, böylece mobilyanın hantallıktan kurtulmasıdır.

İki kişilik yemek kanepeleri “biklinium” adını almaktadır. Bu kanepeler kalabalık şöenlerde, bir tarafı servis için açık bulunmak üzere masanın üç yanına konulmaktadır.

Eski Yunan ve Roma'da eşyaların çoğu duvarlara asıldığından, büfe, vitrin ve dolap türünden mobilyaya rastlanmamaktadır. Ortaçağ'ın başlarına doğru raflı, kapaksız büfeler görülmeye başlanmıştır.

2.2.2.Orta Çağ Mobilyası (M.S.476-1550)

Ortaçağın belli başlı mimari ve mobilya üslubu Roman ve Gotik diye adlandırılır. Bunun yanı sıra doğuda Bizans İmparatorluğu ile güneyde Arap devletleri, daha sonra Anadolu'da Türk Beylikleri mobilya ve süsleme sanatında ilginç örnekler sergilemişlerdir.

Orta çağın mobilya karakteri, göçebe bir kültürün yansımalarını taşımaktadır. Toprak sahibi zenginler asla tek bir yerde uzun süre yaşamazlardı. Geniş hacimli ev eşyalarının bulunduğu malikâneleri arasında sürekli seyahat ederlerdi. Malikâne sahiplerinin taşınırken arkasına bıraktıkları bir eşya olursa, o ya sabit demirbaş bir eşya ya da hırsızları caydırmak için hareket ettirilmesi zor çok geniş hacimli eşyalar olurdu. Mobilyalar taşınabilir bir şekilde tasarlanır ve montaj edilen parçaları tekrar birbirinden ayrılarak taşınması sağlanırdı. (Çubukçu, 2012).

En yaygın ev eşyası olarak sandıklar kullanılıyordu. Bunlar taşınan eşyaların içine konmasında kullanılıyordu. Yeni ikametgâh yerinde sandık açılıyor ve içerisindeki eşyalar tekrar bir araya getiriliyor ve içerisine başka eşyalar konuyordu. Üçayaklı sandalyeler, ayaklı masalar ve oturma sıraları oldukça popülerdi. Marangozluk yöntemleri zıvana, zıvana dili, sandık ve çekmece köşe bağının dişlerini ve yiv bağlantılarını içermekteydi. Bu çağda kullanılan başlıca mobilya materyalleri çoğunlukla meşeydi fakat çam ağacı da yaygın olarak kullanılırdı.

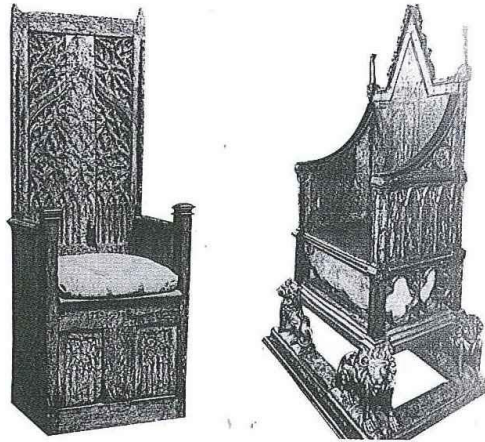

Şekil 2.6. Dagobert tahtı

(en.wikipedia.org/wiki/French_Crown_Jewels)

2.2.2.1. Gotik Mobilya (M.S.1140-1500)

Gotik sanat 1140 yıllarında ortaya çıkıp 13. yy. tüm Avrupa'ya yayılan bir akımdır. Gotik kendine has özelliği olan bir sanat anlayışıdır. Gotik stili asıl özelliğini mimari alanda göstermesinin yanı sıra heykeltçilik, resim ve diğer donatı elemanlarında günlük yaşamda kullanılan eşyalarda da etkisini sürdürür. (Kurtoğlu, 2006).

Şekil 2.7. Gotik Dönemi Mobilyaları

Gotik mimarinin en önemli eserleri katedrallerdir. 13. yy. da toplum adeta bütün heyecanını ve zenginliğini katedral yapmaya ve süslemeye harcamıştır. Mekânları süsleyen heykeller yapıların girişlerinde ve duvarlarda kendilerine yer bulmuşlardır.

“Ağaç malzeme olarak her ülkenin yerli ağaç türleri kullanılmakta ise de, en çok kullanılan ağaç türü meşe olup, bu nedenle Gotik mobilya çağına Meşe Çağı’ da denmektedir.14.yüzyılın sonlarına doğru Avrupa’daki Rönesans hareketi etkisiyle Gotik tarzı gerilemeye başlamıştır.”(Kurtoğlu, 2006).

Mekânları donatan mobilyalarda daha çok ağaç malzeme kullanılmıştır. Sağlam masif açılır kapanır masalar, dolaplar, okuma rahleleri, sandık, kilise dolapları, banklar bu dönemin eşyalarıdır. Kalın torna ayaklara daha çok taşraya dönük mobilyalarda rastlanır. Marangozluk araçlarındaki gelişmeler eşyaların daha ince formlarda şekillendirilmesini kolaylaştırmıştır. Özellikle 1322 yılında hızarın bulunması, ağaç malzemeleri birleştirme tekniklerinin gelişmesi bu dönem mobilyalarının daha ince tahtalardan üretilebilmesi, Gotik Stili mobilyaların hafif ve zarif olmasını sağlamıştır. Mobilya birleştirme tarzları bugünde kullanılan tekniklere yakındır.

2.2.3.Rönesans Mobilyası (M.S.1500-1600)

Rönesans sanatı Avrupa’da 14. yüzyılın sonuyla 15. Ve 16. yüzyılı kapsayan bir bilim ve sanat dönemidir. Orta çağdan sonra hümanizmin etkisi ile ortaya çıkan yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans dönemi, dinsel bağınazlıkların yerine yeni ve gerçekçi düşünceleri geçirdi. (Barral, 1989:23).

Kentlerin büyüdüğü, zenginleşen insanların daha çok para harcadığı bu dönemde, daha rahat ve özenli mobilyalar yapılmaya başlandı. Daha çok sandalye kullanılıyor, yeni tip masalar ve dolaplar yapılıyordu. İtalya’da başlayan Rönesans’ta klasik Yunan ve Roma sanatına büyük ilgi doğmuştu. Bu dönemin mobilyaları Gotik mobilyalardan daha narindi; tahta oymalar ve boyamalar göze çarpıyordu. Orta çağda çok az kimse yazı yazabilirken Rönesans döneminde yazı yazmak yaygınlaştığı için yazı masalarının önemi arttı. Sedef, fildişi, gümüş gibi bir süslemenin tahta içine gömülmesi olan kakmacılık sanatı bu dönemde yaygınlık gösterdi.

Rönesans sanatı her ülkede kendi özelliklerine göre birbirlerinden ayırt edilebilen farklı stillerle gelişmiştir. Rönesans döneminde klasik yunan ve roma sanatına büyük bir ilgi doğmuştur.

Şekil 2.8. Rönesans Dönemi İç Mekân Örneği

(mobilyaveicmekantasarimi.tr.gg/Mobilyan%26%23305%3Bn-%20Tarih%27esi.htm)

Rönesans dönemini simgeleyen belli başlı stiller Fransa’da Louis’ler dönemi çalışmalarıdır. Fransız mobilyalarında mermer, taş ya da renkli tahta kakmalar çok kullanılıyordu.

RESTORASYON, STUART VE KRALIÇE ANNE MOBİLYALARI (1660-1714)

Şekil 2.9. Kraliçe Anne Mobilyaları

(www.orsiad.com.tr/mobilyanin-tarihi.html)

İspanya'nın Araplar tarafından istila edilmesiyle her yerinde Arap kültürünün etkisi görüldü. İspanya mobilyasında Arap motifleri Rönesans sanatıyla bağdaştırıldı. Vargueno denilen İspanyol dolabı dönemin belli başlı mobilyalarındandır.

Şekil 2.10. Vargueno Dolabı Örneği

(s7hauhe.wordpress.com/2011/08/07/spanish-colonial-revival/)

Çok ince oyma işçiliğiyle, Rönesans etkisi Felemenk mobilya sanatında kendini gösterir. Almanya'da ise daha yalın ve sağlam konstrüksiyona dayalı eşyalara rastlanır. İngiltere'de Rönesans sanatı 2. Henry stili diye adlandırılan bol geometrik motiflere ağırlık veren bir özellik göstermiştir.(Çubukçu, 2012).

Şekil 2.11. İngiltere Kralı James II'nin Sarayına Ait Koltuk

(www.colonialsense.com/Antiques/Furniture/Furniture_Styles/English_Jacobean.php)

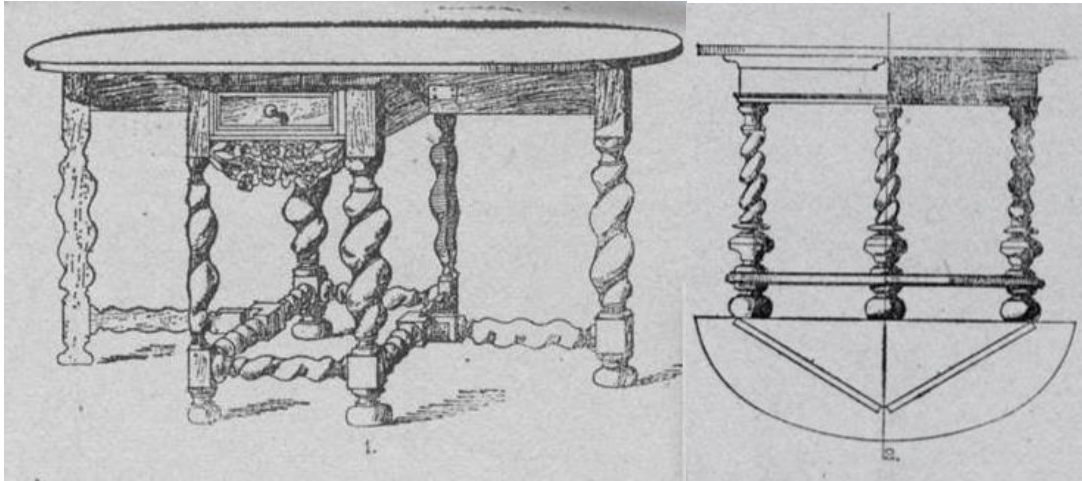
2.2.3.1.Barok Mobilyası (M.S.1600-1720)

Barok Avrupa’da yaygınlaşan sanatta bir anlatım biçimidir. Barok kelimesi, İtalyanca düzensiz inci anlamına gelen barroco sözcüğünden türemiştir. Mimarlık, resim ve heykelin etkileyici temalar altında birleştirilmesi amacını güder. Yoğun bir etki bırakan bu anlatım biçimi kendi alanında fazla eser verildiğinden bir dönem adı olarak anılmaya başlamıştır.

“Rönesans’taki ince süslemelerin tersine; Barok’ ta süslemeler daha derin, ağır ve göz kamaştırıcıdır. Daha çok saray sanatı olarak görülür. Hareketli ve yuvarlak hatlara önem verilmiştir. Bu devirde mimari çarpıcı bir şekil almıştır. Kavis ve kemerler aşırı derecede süslenmiş olup; iç ve dış dekorasyonda uyum sağlanmıştır”(Kurtoğlu, 2006).

Barok mobilya Sanatının başlıca karakteri üst görünüşlerde genellikle dairesel dönüşlü köşeler, ön ve yan görünüşlerde içbükey; dışbükeyler yüzeyler, natüralist özellikte çok süslü kıvrımlı oymalar olarak özetlenebilir.

Dal, yaprak gibi doğal şekiller ve madalyon en çok kullanılan motiflerdir. Ayaklar burma yöntemiyle oyulmuş kayıtlar ve arkalık dolgusu çok hareketli kavislerle bütünleştirilmiştir.

Şekil 2.12. Burma Ayak Uygulamasıyla Yapılmış Barok Mobilyası

(www.nuveforum.net/849-el-sanatlari/56690-mobilya-gotik-ronesans-donemi-barok-turkler-mobilya-islevsel-mobilya/)

Şekil 2.13. Louis XIV Stili Koltuk

(www.1stdibs.com/furniture/seating/armchairs/louis-xv-style-childs-fauteuil-armchair-france-c1865-)

Barok sanatı Fransa’da sadeleşerek sarayın eğilimine dönük kralların adlarıyla anılan Louisler dönemine geçilmiştir.

2.2.3.2.Rokoko Mobilyası

Rokoko tarzı (1729- 1780) ilk olarak Fransa’da XV. Louis döneminde benimsenmiştir. Rokoko stili mobilyalarda, karışık ve dolambaçlı çizgiler, kabartmalı yüzeyler, derin oymalar, canlı ve kontrast renkler kullanılmıştır.

Rokoko stili mobilyada kabartmalar, oymalar simetriktir. Günümüz mobilyasında Barok ve Rokoko stillerinin abartılı biçimlerinin uygulanması ekonomik olarak zor olduğundan bu stillerin sadeleşmiş halleri “klasik mobilya” olarak adlandırılır. 18. yüzyılın sonlarında, ekonomik nedenlerden dolayı daha sade biçimler aranmaya başlanmıştır. (Çubukçu, 2012).

Şekil 2.14. Rokoko Dönemi Mobilya Örneği

(<http://www.kunsthandel-muehlbauer.com/en/objectdetail.html?id=11>)

2.2.4.Yeni Çağ (Neoklasik) Mobilyası (MS. 1770-1850)

Yeni Çağ mobilya sanatı şu evrelerle sınıflandırılabilir;

- XVI. Louis Stili (Zopf Stili) (1774-1793)
- Directoire (Messidor) Stili (1750-1830)
- Queen Anne Stili (1665-1714)
- Georgian Stili (1714-1820)
- Dört Büyükler Dönemi (1718-1806)
 1. Thomas Chippendale (1718-1779)
 2. George Hepplewhite (-1786)
 3. Robert Adam (1728-1792)
 4. Thomas Sheraton (1751-1806)
- Empire(Ampir) Stili (1801-1814)
- Louis Philippe Stili
- Biedemeier Stili (1815-1850)

Rokoko ve Barok mobilya stillerinin gösterişli ve abartılı görünüşüne tepki olarak doğmuştur. Neoklasik stili başta Fransa ve İngiltere’de olmak üzere tüm Avrupa’da etkili olmuştur. Barok ve Rokoko’nun derin oymalı, ağır işçilikli ve abartılı tarzının yerine daha yalın bir anlayışa bırakmıştır. (Kurtoğlu, 2006).

Fransa'da XVI. Louis, Directoire, Empire(Ampir), Louis Philippe; İngiltere'de Queen Anne, Dört büyükler denilen Chippendale, Adam, Hepplewhite, Sheraton, Georgian ile Almanya'da Biedemeier stilleri görülmüştür.

XVI. Louis Stili: Bu stilde XV. Louis stilinin çok kıvrımlı, süslü ve asimetrik biçimleri terk edilerek, düz çizgili, dik açılı biçimler getirilmiştir. Köşeler keskin olmayıp, hafif ve yalındır. İncelen ölçüler, uyumlu süslemelerle zarif bir bütünlük sağlamaktadır. Sandalye ve koltukların arkalıkları kalp ve kupa biçimindedir. Arkalıkların üzeri simetrik taç biçimindedir. Oymalar derin değildir. Ağaç kakmacılığı yapılmakta, ölçüler dayanım limitine kadar indirilmektedir.(Yavuz, H., 2007:19)

Şekil 2.15. XVI. Louis Stili Altın Varaklı Koltuk Örneği

(www.guralagacrestorasyon.com/sayfalar.3938.mobilya-elemanlari.html)

Directoire Stili (1750-1830): Fransız devrimiyle Empire (Ampir) arasındaki dönemde burjuvazinin zevkiyle biçimlenen döneme denilir. Endüstrileşmenin getirdiği toplumsal değişimle gelişen yeni orta sınıf mobilyasına olan talebi fazlasıyla arttırmış ve endüstri yöntemleri hızlanmıştır. Mobilyanın başlıca özellikleri, kare görüntülerin ağır basması, sandalye ve koltuk arkalıklarının çok yalın ve az kavisli yapılmasıdır. Kolçak uçları kare biçiminde bitmekte, az miktarda süsleme motifleri bulunmaktadır. Fransa'da, XVI. Louis stilinden Empire (Ampir) stiline dönüşümde ara dönemi oluşturmuş olan Directoire stili, aynı yıllarda İngiltere'de gelişen Adam Stili ile bağdaşmıştır.

Şekil 2.16. Directoire Stili Mobilya Örnekleri

(www.sil.si.edu/DigitalCollections/Art-Design/garde-meuble/images/b/sil12-2-257b.jpg),

(www.ngv.vic.gov.au/napoleon/art-and-design/directoire-style)

Queen Anne Stili: Bir geçiş ve araştırma dönemidir, bu yüzden tam bir bütünlük göstermemektedir. Ayaklar XV. Louis stili eğmeçli ayakların benzeridir. Dolap, komidin ve kabinelerin çekmeceleri köşelidir.

Şekil 2.17. Queen Anne Stili Ceviz Konsol Örneği

(en.wikipedia.org/wiki/Queen_Anne_style_furniture#mediaviewer/File:Dressing_Table_with_Cabriole_Legs_LAC_MA_M.2006.51.1.jpg)

Georgian Stili (1714-1820): Kıta Avrupa Barok ve Rokoko stilini kucaklarken, İngiltere 18. yüzyılda zarif ve sade bir stil olan Georgian stilini benimsemiştir. Üretime yatkınlığı ile günümüzde de uygulanan belli başlı dört mobilya stiline (Chippendale, Adam, Hepplewhite ve Sheraton) ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu döneme İngiltere’de “Altın Dönemi”, maun ağacı çok kullanıldığı için “Maun Dönemi” veya “Dört büyükler Dönemi” gibi adlar verilmektedir. (Çubukçu, 2012).

Şekil 2.18. Thomas Chippendale Stili Sandalye Örneği

(www.thecultureconcept.com/circle/wp-content/uploads/2012/05/Chair-by-Thomas-Chippendale-Lyre-Back.jpg)

Empire(Ampir) Stili: Napolyon döneminde Fransa'da başlayıp gelişmiş ve Avrupa'ya yayılmış olan Empire stili, bir anlamda antik sanatın, çağın anlayışına göre yenileştirilmiş şeklidir. 19.yüzyıl'ın başında ortaya çıkan Empire (Ampir) stili mobilyada birçok stili bir araya toplayan Eklektisizm ile tüm dönemleri neredeyse kaynaştırır. Özellikle Eski Roma'dan etkilenecek ciddi bir yükselişe geçer. Kompoze formlar ağırlıklı olarak düz çizgi de abartılı simetri ve üç boyutlu kübik yapılardan oluşur. Bu görkemli, abartılı, ağırbaşlı ama soğuk bir tarzın oluşmasına sebep olur. Ampir Dönemi'nde mobilyalarda bir diğer dikkat çeken özelliği ise askeri figürler ve Yunan Etrüsk etkiler ağırlıklı olmasıyla birlikte sandalyeler genelde insana uyumlu ölçülerde ve kolçaklar yüksek ve öne doğru gelmektedir. Empire stili kısa bir dönem devam etmiş olup, Napolyon'un iktidardan düşmesinden sonra hemen kaybolmuştur.

Şekil 2.19. Ampir stiline ait sehpa örneği, (www.whatantiquefurniture.com/2010/04/frenchempire-living-room.html)

Şekil 2.20. Ampir stiline ait koltuk örneği, (www.viebahnfinearts.com/en/objekte/details/1996_An-Empire-parcel-gilt-decorated-japanned-Fauteuil.html)

2.2.5.Yakın Çağ Mobilya Sanatı (1789-1900)

1789 Fransız devriminden itibaren Yakın çağın ilk yüzyılında mobilya alanında yeni bir üslubun yaratılmasından çok eski üslupların yenileştirilmesine ve konstrüksiyon tekniklerine ağırlık verilmiştir. Bu nedenle 19. yüzyıl mobilya çalışmaları modern stile geçiş veya yenileşme dönemi olarak nitelendirilmektedir.

Yakın Çağda ilk ağaç işleme makinelerinin bulunuşu mobilya alanında nicelik yönünden gelişmelere sebep olmuştur. Bu döneme kadar sadece saraylara

dönük mobilya ihtiyacı sosyal değişimler ve ekonomik gelişmelerle halk kitlelerine yayılmaya başlamıştır.

Bu çağın en önemli tarzlarından olan Colonial adından anlaşılacağı gibi koloni öncülerinin yeni keşifleriyle yerli halka kendi mobilyalarını yapturmalarıyla ortaya çıkmıştır. Tabi ki farklı yaşamlar, farklı ağaç yapıları ve farklı iklim kuşaklarındaki yaşam tarzları mobilyalar ve eşyaların daha farklı bir yapıya kavuşmasına sebep olmuştur.

Bir başka anlatımla 19. Yüzyılda sömürge imparatorluğu İngilizlerin kolonilerin yerel özelliklerini kendi tasarım stillerine uyarlayarak özünde sadelik, doğallık olan bir tasarım tarzı oluşmasını sağlamıştır. (Işık Z. Dinçel K., 1979:23)

Şekil 2.21. Colonial Tarzı Sandalye örnekleri

(s3.amazonaws.com/images2.eprevue.net/p4dbimg/1136/image1024/1385-1386.jpg)

2.2.6.Endüstri Devrimi Sonrası Ve Günümüz Mobilyası

Endüstri Devrimi, insan ve hayvan gücüne dayalı üretim tarzından makine gücünün hâkim olduğu makine tarzına geçiştir. Bu tarz üretim 18. Yüzyılda İngiltere’de, özellikle dokuma sektöründe ortaya çıkmış, daha sonra diğer alanlara yayılmıştır. Makineye dayalı üretime geçişle birlikte üretimin şekli ve miktarı da artmıştır.(Küçükcalay, 1997:52)

Sanayi devrimi toplumların kültürel, geleneksel yapılarında da değişimlere sebep olmuştur. Özellikle orta sınıfı ortaya çıkması ve zenginleşmesiyle, tüketim talebini artırması hem üretimin miktarını arttırmış hem de yeni zenginlerin statü talepleriyle mekân düzenlenmelerinde, mobilyalarda gösterişli form ve biçimlere yer verilmiştir. Mobilyalar artık daha çok makine gücüyle üretilmelerine rağmen, geçmişe bağımlılıklarından kurtulamamışlardır. Bu dönem mobilyalarında bol miktarda kadife kullanımına saçak e püsküllere rastlanır. Aynı dönem içinde gereksiz süse izin vermeyen bükme ahşaplarla üretilen değişik biçim ve formlara da yer verilmiştir.

2.2.6.1.Arts and Crafts

Sanatlar ve Zanaatlar anlamındaki Arts and Crafts, 1851’de İngiltere’de Crystal Palace’da gelenekselle günün çizgilerini harmanlayarak yeni yorum ve estetik anlayışla açılan Büyük Sergi’nin ardından sadece İngiltere’de değil, gelişmiş Batılı ülkelerde de etkili olan bir akımdır. Geçmiş sanatların işlemeciliği, Japon baskı sanatının çizgilerinin de etkisiyle form ve biçimlere sanat ve zanaat buluşmasıyla yansıtılır.

Şekil 2.22. Arts and Crafts Mobilya Örneği

(kodeksmobilya.blogspot.com.tr/2014/04/koltuk-tarzlar-ve-mobilya-akmlar.html)

Endüstri devriminin sosyal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğmuştur. Bu hareketin önderi William Morris, Victoria döneminin ucuz ve

kötü seri üretim mallarının niteliksizliğini vurgulayarak, geçmişin el sanatlarına dönmeyi amaçlamış, ancak sonuçta geleceğe yön veren tasarım atılımları geliştirmiştir. El sanatlarını yeniden canlandırma çağrısı, malzemeye sadık kalmak , işlevsel nesnelere güzel yapmak, tasarımın işleve uygun olması gibi ilkeler, sonraki nesillerce sanat ve el sanatları değil, sanat ve endüstriyi birleştirme adına uyarlanmıştır.

2.2.6.2. Art Nouveau (1895-1905)

19.yy'ın ikinci yarısından sonra eklentisizime ve makineleşmeye karşı çıkan Arts and Crafts hareketinin ardından 1895 - 1905 yılları arasında Avrupa'da ve Amerika'da Art Nouveau (Yeni Sanat) yaygınlaşmıştır.

Art Nouveau'nun en ünlü tasarımcıları İskoçyalı mimar Charles Rennie Mackintosh, Fransız mimar Victor Horta, Avusturyalı mimar Otto Wagner, Amerikalı cam tasarımcısı Louis Majorelle ve mimar Henry Sullivan, Gustav Klimt ve inanılmaz formlarıyla İspanyol mimar Antonio Gaudi ilk akla gelen isimlerdendir. Gerek mimari ve iç mimaride gerek mobilya ve aksesuar gibi eşyalarda gerekse süsleme ve mücevher tasarımlarında çoğu zaman simetrik olmayan dalgalı çizgiler, incelik uzayan bitki sapları, iri çiçek motifleri, geometrik biçimlerden esinlenmiş tasarımlar, kimi tasarımlarda uçuşan, romantik saç ve etek kıvrımlarıyla perilerin ve mitolojik güzelliklerin tasvir edildiği çeşitli eserler dönemin üslubunu oluşturur. (Çubukçu, 2012)

Şekil 2.23. Louis Majorelle Mobilya Tasarımı,
(www.flickrriver.com/photos/dalbera/tags/louismajorelle/)

Şekil 2.24. Charles Rennie Mackintosh Mobilya Tasarımı,
(acameronblog.blogspot.com.tr/2010/01/hierarchy-research-project.html)

2.2.6.3.De Stijl(1917-1931)

Hollanda doğumlu bir sanat akımıdır. Sanatın bireysel bilinçten kurtulup toplumsal bilince kavuşturulmasını amaçlayan De Stijl tasarımcıları yeni bir stile öncülük etmişlerdir. Bu tarzda yuvarlak, kare, dikdörtgen gibi geometrik biçimler ve sarı, mavi, kırmızı ana renkler tercih edilmiştir.

Akımın en önemli temsilcisi Hollandalı Gerrit Rietveld'dır. Ünlü sandalye tasarımı "kırmızı ve mavi" adını taşır.

Şekil 2.25. Rietveld, Kırmızı- Mavi Koltuk
(tr.wikipedia.org/wiki/De_Stijl#mediaviewer/File:Rietveld_chair_1.JPG)

De Stijl tarzının en belirgin ürünü olan kırmızı-mavi koltuk, işlevsellik ve estetik bakımından bir plastik yapının tüm elemanlarını varlığında simgeler.

Şekil 2.26. Gerrit Rietveld, Zig Zağ Oturma Elemanı Tasarımı,
(www.zaza.fi/en/portfolio-view/zig-zag-gerrit-rietveld-2/)

Akımın özelliği makine ile üretime en uygun biçimlerin geliştirilmesi, süsleme ve el işçiliğinin en aza indirilmesidir. (Eriç, M., Ersoy H., Yener, E., 1986)

2.2.6.4.Bauhaus(1919-1933)

20. yüzyılda mimari, tasarım, sanat alanlarında yeni akımlar yaratmış bir okuldur. Kurulduğu zaman dünyanın en seçkin ve çağdaş mimarlarını, sanatçılarını, bir araya getirerek, yalnızca bir eğitim kurumu yaratmamış, aynı zamanda bir üretim merkezi ve tüm bunların konuşulup tartışıldığı bir yer haline gelmiştir.

Bauhaus ekolü 1930'lardan sonra "Modern" olarak anılacak bir tarzın öncüsü oldu. "Tasarım işlevselliğin ardından gelir" felsefesine dayanan, oldukça sade ve aydınlık bir tarzı benimsendi. Kullanılan materyaller; çelik borular, kontrplak, deri ve plastiktir. Renkler çoğunlukla siyah, beyaz, kahverengi ve gri ile sınırlıdır.

"İşlevsellik ve malzemenin aslına uygun kullanımı" belki de Bauhaus'da öğretilen en önemli teoridir. Bauhaus atölyelerinde süslemeden uzak, yalın ve işleve uygun gündelik eşyalar tasarlanmıştır.

Yaratıcı gücü destekleyen ve deneysel bir tasarım laboratuvarı niteliğindeki okulun amaçları arasında tüm sanat dallarının, endüstriyel tasarım ve mimarlığın bir bütün olarak ele alınması bunların endüstriyle işbirliğinin sağlanması, tasarımda evrensel bir görsel dile ulaşılması, sanatçı-zanaatçı ve mimarın yaşadıkları dönemin gerçeklerinin bilincine varmaları ve grup çalışmasının desteklenmesi vardır. (Aslanoğlu, 1983:12-16)

Şekil 2.27. Marcel Breuer Wassily Tasarımı Bir Koltuk

(www.reclinersdirect.co.uk/blog/bauhaus-the-future-started-here-2493.html#.VKCFLv1YdA)

Şekil 2.28. Alvar Alto Tasarımı Koltuk

(www.designicons.co.uk/lifestyle-ideas-1/modern-classics-furniture/modern-classics-alvar-aalto-paimio-chair)

2.2.6.5. Art Deco (1918-1939)

Paris kökenli olan ve Fransa'dan Avrupa'ya yayılan Art Deco akımı, . Art Nouveau'nun hemen ardından gelmiştir. Art Nouveau'dan farklı olarak el emeğine değil, sanayiye dayalıdır. Desenleri geometriktir. Art Nouveau 'da olduğu gibi gotik süsleme öğelerinden yararlanır. 1930'lardan sonra süslemenin değil, işlevselliğin savunulmasıyla son bulmuş; fakat 1960'lı yıllarda yeniden itibar görmeye başlamıştır. (Art Deco, 2014)

Bu üslupta üretilen mobilyalarda sedef, fildişi, abanoz, altın, gümüş, kaplan ve leopar postları ile parlak renkli ipek kumaşlar gözde malzemeler olarak kullanılmıştır. Fonksiyonellikten çok lüks ve pahalı tasarımlar olması önemsenmiştir.

İki dünya savaşı arasında kalan ve dönemin toplumsal, kültürel bunalımını yaşayan batılı insanlar bu boşluk duygusunu pahalı nesnelere yönlendirmiştir. Dönem tasarımcılarının temel amaçları yenilik getirmek değil çok çeşitli malzemeler kullanarak yüksek kalitede kusursuz bir teknikle, pahalı, gösterişli ürünler ortaya koymaktır.

Şekil 2.29. Art Deco Tarzı Bir Konsol Örneği

(www.museumfurniture.com/artdeco/)

Şekil 2.30. Art Deco Tarzında Büfe Tasarımı Örneği

(www.canonburyantiques.com/p/art-deco-inlaid-commode-sideboard-cabinet-furniture-modernist-1341928104/)

2.2.6.6. Pop Art

1950’li yılların sonunda ortaya çıkan kent ve gündelik yaşamın görüntülerinin kullanılması ile belirginleşen İngiliz ve Amerikan kökenli bir akımdır. Modern kültürün bir tepkisi olarak ortaya çıkan Pop Art, kitle toplumunun teknolojik ilerleyişiyle popüler kültürün metalaşmasıdır. Amerika’dan dünyaya yayılan Pop Art akımı, toplumun bütün değerlerini üretimdeki metalara yansıtarak tüketir. Kapitalist sistemin egemen gücü olan sermaye politik gücünde etkileyerek toplumun yaşam standartlarını çeşitli argümanlarla tüketime doğru yönlendirir.

Alloway(1974)’e göre ‘yaygın’, ‘herkesçe bilinen ve sevilen’ anlamına gelen “popüler” sözcüğünden kısaltılmış olan pop 1960’larda Amerikalı eleştirmenlerin kullanmaya başlamasıyla bir sanat akımının ismi olur.

Pop Art akımının en önemli tasarımcısı olan Amerikalı George Nelson, bu ekolün sürekli teknoloji ve fikirler keşfeden ve bu fikirlerini tasarımlarında uygulayan biri olmuştur. Örneğin modüler saklama üniteleri sunta ile birbirine bağlanmış tezgâh, kalıplaşmış kontra plakla tasarlanan masa, the Catenary adında tasarladığı koltuk ve masa, the Sling sofa adında kanepenin en önemli tasarımlarındandır.

Şekil 2.31. George Nelson ‘‘The Catenary’’ Adındaki Koltuk Tasarımı

(www.icollector.com/George-Nelson-Associates-Catenary-chair-model-6380_i8644146)

Şekil 2.32. George Nelson ‘‘Marshmallow’’ Adlı Tasarımı

(www.nitea.rs/proizvod_prikaz.php?lang=sr&id_kat=6&id_pro=119)

Şekil 2.33. George Nelson The Sling Sofa, 1956

(www.worthpoint.com/worthopedia/george-nelson-herman-miller-sling-sofa-with)

Contemporary yani çağdaş akım, herhangi bir tasarım felsefesine bağlı kalmadan, trendlerin ve yeni teknolojilerin birleştirildiği, günümüzün en çok tercih edilen mobilya tarzlarından biridir. Bugün çağdaş koltuk trendlerine baktığımızda, farklı stillerin çağımızın zevklerine hitap edecek şekilde bir arada kullanıldığı görülmektedir.

3.KONUT İÇ MEKÂN MOBİLYASININ BİÇİMLENME SÜRECİ

3.1.Kullanıcıya Yönelik Biçimlenme Süreci

Yaşayan canlıların en üstün niteliklisi olarak kabul edilen ve düşünme yeteneği ile diğerlerinden ayrılan insan, kendisiyle birlikte çevresini sürekli olarak düzenleme ve değiştirme isteğini duymaktadır. İnsanların istekleri zamanla orantılı olarak değişiklikler göstermektedir. Yani insan gereksinimleri oldukça genel bir kavramdır. İç mimarlıkta insan, "kullanıcı" olarak nitelendirilmektedir.

“Günlük hayatta kullanılan diğer eşyalar gibi mobilya da belli bir fiziki ihtiyacın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle her mobilyanın ana fonksiyonu, kendine özgü gereksinimi karşılamaktır. Örneğin, oturma gereksinimini karşılamak üzere oturma mobilyası (sandalye, koltuk, kanepeler, puf vb.). Yatma gereksinimini karşılamak üzere karyola ve ranzalar. Yemek yeme ihtiyacını karşılamak üzere yemek masaları”(Altınok, 1987:17).

İnsanların mekân içindeki mobilyaların yaşam boyu kullanıcısı olduğu düşünülürse, mobilyanın biçimlenme sürecindeki tüm değişiklikler yaşam kalitesini arttırmak içindir.

Mobilyanın kullanıcıya yönelik biçimlenme süreci, insanların ana ihtiyaçları ve ana ihtiyaçlarının karşılanması sırasında ortaya çıkan faktörlerdir.

3.1.1.İşlevsellik

Bir nesne üretilme amacı olan kendisinden bekleneni karşılayamıyorsa, yetersiz kalıyorsa işlevsel değildir. Mobilya ya da diğer amaç doğrultusunda üretilen mekânlar, mekânları dolduran mobilyalar kullanıcılarına adapte olmalı ve onların hayatlarını kolaylaştırmalıdır.

İşlevsellik; bir mobilyaya, bir yapıya ya da diğer ürünlere nitelik veren biçime sahip olmasıdır. Uzun'a göre işlevsellik; değişken birçok niceliğin üründe, mobilyada bir niteliğe dönüşmesidir.(Küreli, İ., Uzun, O. 2007).

İşlevsellik kullanıcıların ihtiyaçlarını en kısa sürede karşılarken aynı zamanda göze ve duylara da hitap etmektir. Belirli bir taleple üretilen mobilya kullanıcısının hayatını kolaylaştırmalıdır. Yani amacın sağlanması üretilen işlevin yerine gelmesidir. Uyuduğunda kullanıcıyı mutlu eden yatak odası mobilyaları, oturduğunda dinlenmek isteyen rahatlatan koltuklar, yüksekliği doğru ayarlanmış ayak uzatma pufları kullanıcının estetik anlayışını kavrayan dokumalarla döşenmiş mobilyalar mekanın iç dinamiğine uygun renklerde ve ölçülerde tasarlanmış mobilyalar işlevseldir.

Bir mobilyadan beklenen önemli niteliklerden biri işlevsel olmasıdır. Yani kullanıcının üründen beklediği ihtiyaçlar en optimum, elverişli düzeyde karşılanmalıdır. Tasarımcı kullanıcının isteklerini ne oranda takip ederek ürüne işlevsellik olarak yansıtıyorsa, o tasarım örneğin mobilya-kullanıcı ilişkisi o oranda başarılı olur. Masanın ayak kısmı taşıma işlevini yerine getirirken, tabla kısmı servis işini karşılamaktadır. İki ayrı görevi karşılayan parçalardan oluşan masa birleştirildiğinde işlevsel bütünlük sağlanmış olur.(Onur, 2000).

Mobilya yer değiştirebilen serbest hareket edebilen bir nesnedir. İşlevsellik hem zanaatkârının ya da tasarımcısının ona yüklediği, hem de kullanıcısının mobilyadan talep ettiği bir durumdur. Ve bu durum mobilyaya nitelik kazandırır. Antropometrik ölçüleri doğru hesaplanmış, nasıl bir mekanda konuşlanacağı, kullanıcısının renk algısının ne olduğu ve kullanmak istediği mobilyadan ne beklediği işlevselliğin alanındadır.

3.1.2.Ergonomik Faktörler

Ergonomi; insanın fiziksel ve psikolojik özelliklerini inceleyerek insanın makine ve çevre ile olan uyumunu doğal ve teknik olarak araştırma ve geliştirme çalışmaları topluluğudur. Yunanca' da " Ergo" iş, " Nomos" ise yasa anlamına gelmektedir. Ergonomik deneyimler insanlığın oluşumundan bu yana gözlemlenmektedir(Çelikli, 2004:2).

Ancak bunun bilimsel hale getirilmesi F.W.Taylor tarafından yapılmıştır. Mühendis ve psikolog olan Gilberth'ler ise hareket konusunda çalışmalar yapmışlardır.

M.Ö. 3000'e tarihlenen ve Memfis piramidinin mezar odasında bulunanlar, insana ait bilinen en eski standarttır. Panero ve Zelnik 1979 yılında yayınlanan eserine göre; vücut ölçüleri ile ilgili çalışmaların ilki, M.Ö. birinci yüzyılda yaşamış bulunan Romalı mimar Vitruvius tarafından gerçekleştirilmiştir. Vitruvius, insanın doğa tarafından orantılı bir şekilde yaratıldığını ve çene ucundan alın üzerinde saç köklerine kadar olan yüz yüksekliğinin, normal insan boyunun onda biri olduğunu ve bu uzunluğun bilekten orta parmak ucuna kadar olan el uzunluğuna eşit olduğunu belirtmiştir. Ayrıca baş uzunluğunun normal insan boyunun sekizde biri, göğüs ortasından başın tepesine kadar olan uzaklığın ise dörtte biri olduğunu ifade etmiştir. Ortaçağda, Phourna Moku, insan boyunun dokuz baş uzunluğuna; XV. yüzyılda yaşayan İtalyan bilgini Gennino Cennini ise, insan boyunun kendi kulacının uzunluğuna eşit olduğunu belirtmiştir.

Mobilyalar ile ilgili çalışmalar Orta Çağ'a kadar dayanmaktadır. Bu çağda ölçümler vücut oranlarından yararlanılarak yapılmış, örnek olarak oturma yeri yüksekliği beş yumruk yüksekliğinde ya da bacak uzunluğunun yarısı kadar olacak şekilde hesaplanmıştır.(Ertan, 2013: 2).

İkinci Dünya savaşında mühendis ve diğer çalışanların uygun olmayan şartlarda çalıştırılması; savaştan sonra görev ve ortamın insan şartlarına göre düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Ergonomi ilk olarak 1949 yılında Murrell tarafından Oxford Üniversitesinde birçok bilim insanıyla görüştüğü sırada önerilmiş ve kabul edilmiştir. 1961 yılında Stockholm'de Londra'da uluslararası bir ergonomik kurul kurulma kararı alınmıştır.(Ergonomi, 2014).

Ergonomi aynı zamanda en geniş tanımıyla; insanın anatomik özelliklerini, antropometrik ölçülerini, fizyolojik kapasite ve toleranslarını göz önüne alarak; iş yeri yerleşimi ve ortam değişkenlerinin etkisi ile oluşan, organik ve psikolojik reaksiyonlara göre, insan- makine ortam uyuşumunun temel kuramlarını araştıran bir disiplindir.(Ertan,2013: 4)

Aktivite mekânlarının ve mobilyaların tasarımı ve düzenlenmesinde insan ölçüleri göz önüne alınmalıdır. İnsan, yeni baştan tasarlanamayacağına göre insan ölçülerine uygun mekân ve mobilyalar tasarlanması söz konusu olmalıdır ki işte burada “antropometri” denilen, kaynağı “insan” olan bilim dalı devreye girmektedir.

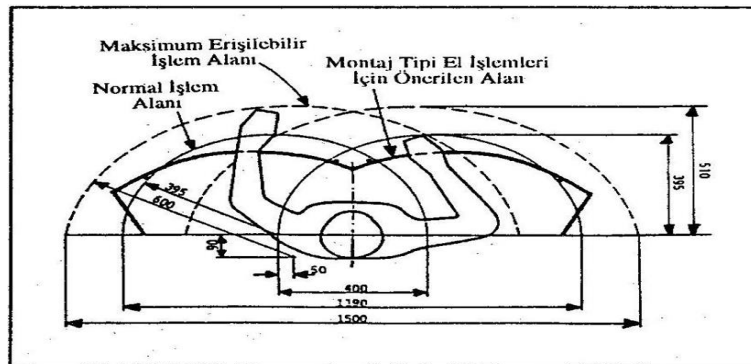
Yunanca Antropos (İnsan) ve Metikos (Ölçü) sözcüklerinden oluşan antropometri, insan vücudunun çeşitli bölümlerinin ölçülüp karşılaştırılması yoluyla, ayrı insan tiplerinin özelliklerini saptamaya yönelik çalışmalara verilen addır.

Antropometri boyutları iki kısımda incelenebilir; statik (Yapısal), dinamik (Fonksiyonel) boyutlar:

Statik (Yapısal) Antropometri: insanlar sabit haldeyken alınan ölçüm değerlerini ele alan bir daldır. Örneğin ayakta boy, otururken boy, yerden dirsek yüksekliği gibi değerlerdir. Mobilya boyutlarının saptanmasında kullanılır.

Dinamik (Fonksiyonel) Antropometri; insanlar hareket halindeyken alınan ölçüm değerlerini ele alan bir daldır. İnsanların kol, bacak ve gövde aktivitesi esnasında, değişik boyutlarda ve devamlı hareket ettirmeleri nedeniyle, çeşitli dinamik boyutların ölçülmesine gerek vardır.

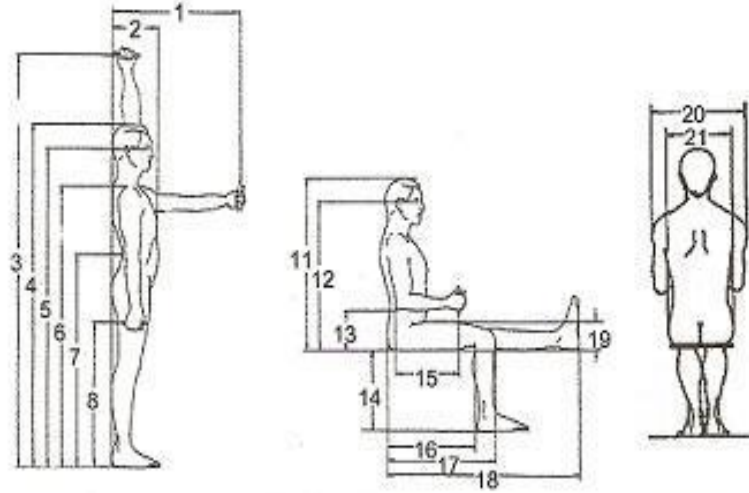
Aktivite içerisindeki insan devamlı hareket halindedir. Aktivite sırasında ayakta dururken ya da otururken çevrelerindeki malzemelere, kontrol sistemlerine ve işlem noktalarına uzanabilmeleri için; eğilme, uzanma, kaldırma ve dönme gibi hareketlerinin hudutlarını ölçmek ergonomik açıdan önemlidir. Bu gibi durumlarda dinamik antropometri ölçümlerine gerek duyulur.

Şekil 3.1. Masa Üstünde El İşlemleri İçin Antropometrik Teknikler İle Belirlenen İş Alanları

(ahsapvedekorasyon.tr.gg/Ergonomi.htm)

Mobilyaların ergonomik tasarımında kullanıcıların vücut ölçülerinden, omuz kasları arası mesafesi, diz altı (baldır) yüksekliği, kalça-diz mesafesi, otururken diz yüksekliği ve boy uzunlukları, konut iç mekân mobilyası biçimlenişinde yardımcı olabilecek vücut ölçüleridir. (Akın ve Sağır, 1998).

Şekil 3.2. Oturan ve Ayakta Duran İnsanın Statik Antropometrik Boyutları

(www.nkfu.com/antropometri-nedir/)

Tablo 3.1. Avrupalıların Vücut Boyutları

Boyut	Yüzdelerle göre boyutlar (mm)					
	Erkek			Kadın		
	% 5	% 50	% 95	% 5	% 50	% 95
1. Önde tutuş	662	722	787	616	690	762
2. Gövde derinliği	233	276	318	238	285	357
3. Yukarda tutuş	1910	2051	2210	1748	1870	2000
4. Boy	1629	1733	1841	1510	1619	1725
5. Göz yüksekliği	1509	1613	1721	1402	1502	1596
6. Omuz yüksekliği	1349	1445	1542	1234	1339	1436
7. Dirsek yüksekliği	1021	1096	1179	957	1030	1100
8. El tutuş yüksekliği	728	767	828	664	738	803
9. Kalça genişliği	310	344	368	314	358	405
10. Sandalye üstü boy	849	907	962	805	857	914
11. Otururken göz yüksekliği	739	790	844	680	735	785
12. Otururken omuz yüksekliği	561	610	655	538	585	631
13. Otururken dirsek yüksekliği	193	230	280	191	233	278
14. Diz yüksekliği	493	535	574	462	500	542
15. Diz altı yüksekliği	399	442	480	351	395	434
16. Dirsek-avuç arası	327	362	389	292	322	364
17. Oturmada gövde derinliği	452	500	552	426	484	532
18. Kalça genişliği - diz arası	554	599	645	530	587	631
19. Kalça genişliği - bacak arası	964	1035	1125	955	1044	1126
20. Baldır yüksekliği	117	136	157	118	144	173
21. Dirsekler arası mesafe	399	451	512	370	456	544
22. Oturmada kalça genişliği	325	362	391	340	387	451

(Kaynak:enm.blogcu.com/kaslar-calismalari-ve-antropometri-5/2661306)

İnsanların ölçüleri, birbirlerine kıyasla çok farklı olduğundan mobilyalarının şekillendirilmesinde genellikle ortalama değerler alınmalıdır. Yapılacak aktiviteye, kullanıma göre daha çok insanların diz, kalça, dirsek ve göz yükseklikleri, el ve ayak uzama ve açılma sahaları göz önüne alınmalıdır.

İnsanların aktivitelerinde özellikle eller en etken faktördür. Dolayısıyla el ile ilgili olan; kolçaklar, kavrama elementlerinin büyüklüğü, form ve yüzeyler, yapısı itibarıyla insan eline en uygun tarzda yapılmış olmalıdır.

Şekil 3.3. Bir Hareketli Mobilya Örneği

(foto.bilgibende.com/hareketli_koltuk/272722)

Rahat ve sağlıklı bir oturma sağlayacak ölçüler, mobilyanın esas amacına yönelik fizyolojik ölçülerdir. Bunlar yaklaşık olarak, oturma yüksekliğinin alt bacak uzunluğuna, oturma derinliğinin kalça uzunluğuna, arkalığın bel yüksekliği ve eğrisine uygunluğudur.

Şekil 3.4. Bilgisayar Sandalyesi Yüzeyleri İle İnsan Görseli

(www.issgturkiye.com/tag/kuetuephane/Ergonomi.html)

Örnek olarak rahat oturmayı sağlayan bir mobilya tasarlanacak ise insanın yorgun vücudunu ve kollarını kavrayacak biçimde olmalıdır. Bunun için bir bilgisayar sandalyesine göre oturma derinliği daha fazla, oturma yüzeyi yumuşak döşemeli ve oturma açısı ise büyük olmalıdır. Kolçak yüksekliği yine rahat oturma esnasında, dirsekten kırılmış kolların yükünü yükleneyecek mesafede ve oturma yüzeyine paralel olmalıdır.

3.1.3.Psikoloji

Psikolojide karşılığı olan “Mekân Psikolojisi” kullanıcının içinde bulunduğu mekânı nasıl anladığı, algıladığıdır. Algı; bir şeye dikkatini yöneltmek, duyular yoluyla o şeyin bilincine varmaktır. Bir nesne duyularla algılanır, bilinçli bir farkındalıktır.

Kullanıcı objeyle karşılaştığında, bilinciyle nesneyi çeşitli verilerle ve durumlarla karşılaştırarak objeyi, nesneyi algılamaya çalışır.

Algılama bir dış etkinin duyu organlarıyla alınması “Kapalı Kutu” adı verilen zihinsel mekanizmada canlandırılması ve söz konusu dış etkiye karşı olumlu veya olumsuz tepki göstermesi şeklindeki bir süreçtir (Akyüz, 1998).

Tablo 3.2. Algılama Süreci

Kaynak: (Akyüz, 1998)

Mobilya kullanıcı tarafından ilk olarak görsel olarak algılanır. Bu algılama bilinç tarafından çeşitli veriler ve durumlarla karşılaştırılarak bir yargıya ulaşılır. Kullanıcı mobilyanın sağlam olup olmadığı, konforlu, kullanışlı olup olmadığı, görsel durumunun kullanılacak mekâna uyup uymadığı gibi birçok yargıda bulunabilir. Görsel olarak kullanıcı tarafından mobilya ile ilgili edinilen yargılar

mobilyanın biçimlenme sürecinde tasarımcıların kullanacağı form ve materyalleri oluşturmalarını sağlar.

Tablo 3.3. Algılama İle İlgili Tanımlamalar

Algılamak = Herhangi bir	Olayı Nesneyi İlişkiyi Belli bir yönde	Görmektir Duymaktır Dokunmaktır Koklamaktır Tatmaktır Hissetmektir
--------------------------	---	---

Kaynak:(Akyüz, 1998)

Şekildeki görülen oturulduğunda kullanıcıyı arkaya doğru esneyip, kırılacakmış algısı yaratan koltuk tasarımı, kullanıcıya güven hissi vermemektedir.

Şekil 3.5. Kelebek Mobilya Tekli Koltuk Örneği

(mobilyadekorefikirleri.blogspot.com.tr/2013/09/kelebek-mobilya-tekli-koltuklari-ve.html)

Şekil 3.6. Aqua Kreasyon Mobilya Örneği

(ilginctasarimlar.org/inanilmaz-bir-mobilya-aqua-kreasyon.html)

Yenilikçi, modern ve bir hayli ilginç olarak tasarlanan bu mobilya, bir koltukta bulunan sert bölümlenmelerden arındırılmış olup, üç boyutlu baklava dilimli kumaşlarla, kullanıcıda rahatlık algısı uyandırmaktadır.

3.1.4.Estetik

Mobilya estetiği denildiğinde neyin iyi neyin kötü olduğu tartışmaya açık bir konudur. Kişilerin sosyal konumları, kültürel alt yapıları çok farklılık gösterdiği için beğenilerde farklı olabilmektedir. Mobilyalar üretilirken göz önüne alınan değer ölçüleri, kullanıcının niteliklerine, kullanım türünün özelliklerine ve birlikte kullanılacağı diğer nesnelerin etkilerine göre değişir.

”İşlev, malzeme, mekân gibi ölçülebilen objektif faktörlerle kullanıcıların kültürel tercihleri, tasarımcılarla kullanıcılar arasındaki algısal etkileşim gibi subjektif faktörler mobilyaların estetik biçimlenme sürecini belirler.”(Karaarslan, 2009:16)

Mobilyalar, insanın bireysel ve toplumsal yaşamını kolaylaştıran, bireylerarası iletişimi sağlayan, mekâna işlevsel ve estetik açıdan belirli bir anlam kazandıran, değişik niteliklerle mekânı tamamlayan objelerdir. Bu nedenle sadece işlevsel amaçlarla değil, mekânı estetik açıdan canlandırıcı etkileri yönüyle de büyük önem taşımaktadırlar. İnsan ile içinde yaşadığı mekân arasındaki uyumu artırma isteği üzerine ortaya çıkan estetik kaygı iç mekân mobilyalarının tasarımında en

önemli etkindir. Mobilya elemanlarının çoğu bireysel kullanıma yöneliktir. Renkleri ve formları ile estetik etkilere sahiptirler ve görsel zenginliği artırıcı öğeler niteliğindedirler. İç mekân mobilyaları, bu estetik formları ve sağladıkları etkileri ile kullanıldıkları mekânlara katkılar sağlarlar.

3.2.Malzemeye Yönelik Biçimlenme Süreci

Mobilyaların biçimlenme sürecinde malzeme, sürekli değişen ve gelişen kendi üretildiği zaman dilimi içinde ulaşılabilen materyallerle üretim sürecine etki eden en önemli faktördür. Malzemelerin sürekli çeşitlenmesi mobilya tasarımlarının da gelişmesini, çeşitlenmesini sağlamıştır.

Geçmişte en ulaşılabilir malzeme olan ahşabın yanı sıra dökme demir ve alaşımlı metallere seramik, alüminyum gibi malzemelerde katılmış, endüstri devrimi sonrası karbon fiber takviyeli plastik malzemelerin üretime katılması malzeme ulaşılabilirliğini çeşitlendirip zenginleştirmiştir. Bilim adamlarının çalışmaları sonucunda uzun zamandır özellikleri bilinen malzemelere yeni işlevler kazandırmak mümkün olmuştur.(Atay, A.,1998:25).

Kullanılabilecek malzeme sayısı ne kadar fazlaysa, tasarımcının mobilyayı biçimlendirme seçeneği de o kadar fazla olacaktır. Malzeme teknolojisinde ulaşılan gelişmeler yeni bir malzeme kültürünün doğmasına sebep olmuştur. Bu değişim kültürü, tasarımcılar tarafından teşvik edilerek günümüzdeki zengin malzeme ve mobilya çeşitliliğine ulaşılmıştır.

Mobilya biçimlendirilmesinde kullanılan malzemelerin ürünün kullanım amacına ve beklenen fonksiyonel işlevinin yerine getirilmesine uygun olması gerekmektedir. Bu amaçla kullanılan geleneksel malzemelerin dışında günümüzde teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni malzeme kombinasyonları ve kompozit malzemeler de bulunmaktadır. Geleneksel malzemelerin özelliklerinin iyileştirilmesi, üretilen yeni malzemeler ve malzeme kombinasyonları aynı zamanda yeni ve özgün ürünlerin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır.

3.2.1.Ahşap Malzeme

Geçmiş yüzyıllardan günümüze ahşap, tarihin her döneminde önemini yitirmeden alet yapımından eşya yapımına kadar geniş bir üretim çeşitliliği içinde kullanılan en önemli ve en tanınmış malzemedir. Mobilya denildiğinde kullanıcının aklına ilk olarak ahşaptan yapılmış ürünlerin gelmesi tesadüf değildir. İnsanoğlunun ahşap malzemeyi tanıyıp, onu işleyerek objeleştirmesi mobilya tarihinin başlangıcı olarak ta kabul edilebilir.

Ahşap malzeme ile üretilmiş mobilyalar doğallığı ve sıcaklığıyla kullanıcıları psikolojik yönden etkiler. Gelişmiş teknolojinin ürettiği çeşitli malzemelerle biçimlendirilmiş mobilyalar, konut iç mekânlarında yerlerini almışsa da ahşap malzemelerle oluşturulmuş mobilyaları kullanıcıların hayatından çıkarmak mümkün görülmemektedir.

Gelişen teknoloji ahşabın korunması konusunda da kendini göstermiş; doğal ahşap malzemenin rutubet deformasyonunu gidermek, yanmazlığını sağlamak ve mikroorganizmalara karşı direncini artırmak amacıyla yöntemler geliştirilmiştir.

Ahşap malzemenin yeniden organizasyonu ile ilgili, geliştirilen ilk ahşap talaş levhalar 1908'de Avusturya'da; ilk lif levhalar 1915'te Amerika Birleşik Devletleri'nde; ilk yonga levhalar ise 1941'de Almanya'da üretilmiştir. Endüstriyel ahşap malzeme türlerinin geliştirilmesi, mobilyalarda ahşabın yeni kullanım alanlarının doğmasıyla sonuçlanmıştır.

Ahşap malzemenin tercih edilme sebeplerinden bazıları, üretiminin ve taşınmasının kolay ve ekonomik olması, ağaç malzemenin çok değişik renk ve görünüme sahip olması, yüzey işleme maddeleri ile daha çekici duruma getirilebilmesi, kusurlu kısımlarının kolayca değiştirilebilmesi sayılabilir.

3.2.2.Cam Malzeme

Cam; ani soğutulmuş alkali ve toprak alkali metal oksitleriyle, diğer bazı metal oksitlerin çözülmesinden oluşan akışkan bir malzeme olup ana maddesi silisyumdur. Cam amorf yapısını koruyarak katılaştır. Üretim sırasında hızlı soğuma nedeniyle kristal yapı yerine amorf yapı oluşur. Bu yapı cama saydamlık özelliğini kazandırır. Antik çağlardan beri üretimde camdan yararlanılmaktadır.

Cam eski çağlarda da günümüzde olduğu gibi daha çok süsleme malzemesi olarak kullanılmıştır. Kırılgan ve saydam bir malzeme olan camın gelişmiş yeni kullanım teknikleriyle kompozit hale getirilip sağlamlaştırılması günümüzde kullanım alanı genişletmiştir.

Camın çeşitleri ve kullanım alanları çok geniştir. Cam üretimi çağdaş form ve biçimlendirme metotlarının yanı sıra geleneksel üretim yöntemlerinin kullanımıyla hala tasarıma taze nefes getiren ürünler ortaya çıkarmaktadır.

Şekil 3.7. Konstantin Grcic Cam Sandık Tasarımı

(www.dezeen.com/2014/02/14/konstantin-grcic-designs-glass-furniture-with-moving-parts-for-galerie-kreo-show/)

Şekil 3.8. Konstantin Grcic'in Pistonlu Menteşe Ve Camdan Üretilmiş Mobilya Sergisi

(www.dezeen.com/2014/02/14/konstantin-grcic-designs-glass-furniture-with-moving-parts-for-galerie-kreo-show/)

3.2.3. Plastik Malzeme

Plastikler doğada hazır bulunmayıp doğadaki elementlerin insan tarafından müdahale edilmesiyle elde edilir. 19. Yüzyılda gelişmeye başlayan plastik malzeme, bugün artık sanayinin her alanında olduğu gibi mobilya sanayinde de kullanılmaktadır.

“Kimyasal yönden çok fazla çeşidi vardır ve her çeşitten farklı bileşimler üretilebilir. Plastiğe farklı özellikler kazandırabilmek, değişik katkı malzemeleri eklenerek sağlanabilir. Böylece esnekliğin artırılması, mukavemetin yükseltilmesi, dış etkilere karşı solma, kırılmanın önlenmesi gibi özellikler elde edilebilir. Ucuz ve üretimi kolay bir malzemedir. Farklı bileşimlerde elde edilebilecek özelliklere örnek olarak, renklendirilebilme, hafiflik, esneklik, verilebilir”(Demirarslan S. 2005:1). Plastik malzeme esneyebilme özelliğiyle ısı ve basınç altında şekillendirilerek piyasa ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte ürünler üretilmesini sağlar.

Şekil 3.9. Modern Bright Plastik Mobilyası

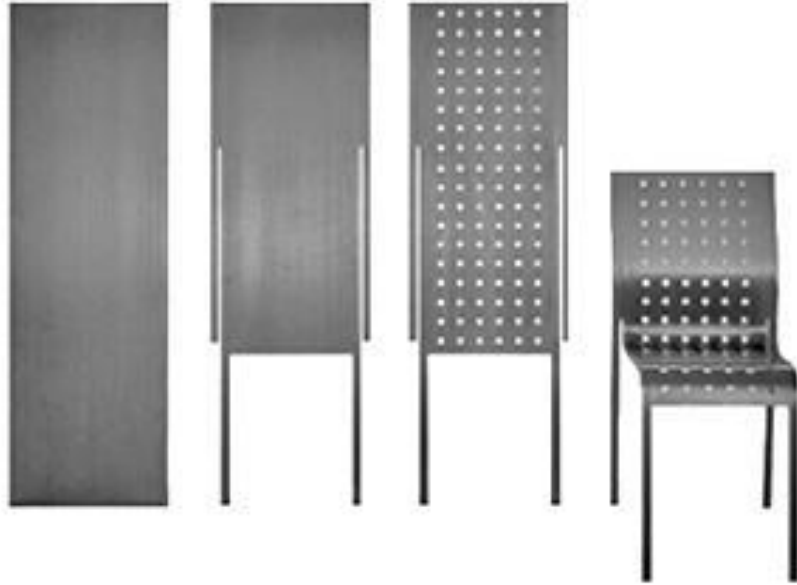
(designtricks.net/?p=1042)

3.2.4.Metal Malzeme

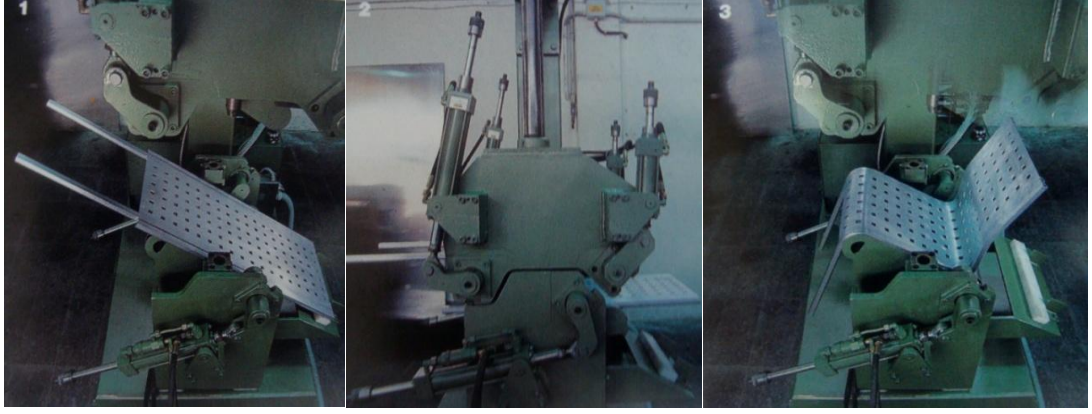
Metallerin tasarımlarda kullanılması yeni bir durum değildir. Çoğunlukla birleştirme elemanı, aksesuar ve taşıyıcı olarak kullanılan metaller, günümüzde tamamen bir mobilyayı oluşturmada da kullanılmaktadır.

Metaller, kendi aralarında soy metaller (altın, gümüş, platin gibi) ve soy olmayan metaller (demir, alüminyum gibi) şeklinde sınıflandırılabilir. Tunç, altın, gümüş ve demir geçmiş dönemlerin, çelik ve alüminyum ise günümüzde mobilya yapımında en çok kullanılan metallerdir (Yalçın U., 2004).

“Ahşap ve seramikten sonra bilinen en eski malzeme metaldir. Aşınma ve darbeye dirençli metal mobilyalar her dönemde üretici ve kullanıcı tarafından kabul görmüştür. Metallerin doğal görünümündeki sağlamlık duygusu, yüzeylerinin işlenmeye uygunluğuyla satine edilmiş, parlatılmış metaller ya da eskitme usulü ile boyanmış metaller mobilya üreticileri tarafından çokça kullanılmıştır.”(Atay, A., 1998:41).

Şekil 3.10. Mirandolina Sandalye, Pietro Arosio, 1992 (Byars, 1999)

Şekil 3.11. Mirandolina Sandalye Hidrolik Presle şekillenme süreci (Byars, 1999)

3.2.5. Tekstil Malzeme

Dokunmuş kumaşların M.Ö. 6500 yıllarında kullanıldığı arkeolojik araştırmalardaki buluntularla tespit edilmiştir. İki iplik sistemiyle tekstil yüzeyi oluşturma metodu olan dokumacılığın, günümüzden en az 8000 yıl kadar önce olduğu bu araştırmalarda görülür. Neolitik taş devrine ait karbonlaşmış olan dokumalara Anadolu'da yapılan kazılarda rastlanmıştır.

Bugün bildiğimiz dokuma formundan farklı olmayan ilk kumaşlarda, hasır örme tekniği kullanılmıştır. Zamanla dokuma tezgâhlarının gelişmesi keten, pamuk, yün, ipek kumaşlarının üretimini arttırarak ticari hayatta kullanımlarını yaygınlaştırmıştır. (Halil, Z., 2013)

Geniş enli üretimleri yapabilen makineleşme süreciyle, keten ve pamuklu kumaşların alternatifi olabilen suni deri, üzerleri gelişmiş baskı metotlarıyla sonsuz desenlerle kaplanmış renklendirilmiş polyester karışımlı dokuma/tekstil ürünleri mobilya kaplamasında yerini almıştır.

3.3. Üretim Yöntemi Faktörü

İç mekân mobilyalarının üretimi yüzyıllar boyu kullanıcı ihtiyaçları ve günün şartlarına göre değişmiş ve gelişmiştir.

Teknolojinin ve endüstrileşmenin gelişmesi sanayi devrimiyle toplumların yaşamında köklü değişimler başlamış ve makineleşme çağına girilmiştir. Yeni buluşlar insanların yaşamına girmiş ve yaşadıkları çevre ona göre şekillenmeye

başlamıştır. Mobilyalarda gelişen teknoloji ve kullanıcının kültürel değişimine göre biçim olarak değişmiştir.

Geleneksel üretimdeki küçük ölçekli üretimde, zanaatkarların el emeğinin yoğun olduğu yöntemler üstünlük olarak değerlendirilebilir. Zanaatkarların bilgi ve tecrübelerini gelecek kuşaklara aktarması, sanayi devrimi sonrası teknolojik gelişmelerin makineleşme sürecini başlatması emeğin biçimini değiştirmiştir. Artık tamamı zanaatkarların eliyle üretilen ürünler yerine, kalifiye elemanların teknolojik üstünlüğü olan makinelerle bant usulü üretilen seri üretimler yöntem olarak üreticiler tarafında kabul görmektedir.

Mobilyada her zaman ekonomik faktör, diğer sanayi ürünlerinde olduğu gibi önemli olmuştur. Üretimde karlılık ile maliyet arasındaki denge, tasarımcıların gelişen teknolojik değişimleri tasarımlarına geçirmeleriyle sağlanabilir. Seri üretim mobilyasının en büyük özelliği aynı üründe belli bir kalite standardının her üretilen parça için aynı olmasıdır. Günümüzde freze, zımpara makinesi, pres hatta bilgisayar teknolojisiyle birlikte gelişen cnc kesim makineleri, üretimdeki gelişimin örneklerindedir.

Kullanıcı açısından her dönemde en uygun eşya dayanıklı, gösterişli, estetik olmasının yanı sıra ucuz olmasıdır. El emeğinin yoğun olduğu süreçlerden günümüze, üretim sürecine dâhil olan teknolojik gelişmeler kalitenin artması ile beraber seri üretimi mümkün kılarak, üretimin çoğalmasına sebep olmuştur.

4. İÇ MEKÂN MOBİLYASININ GELİŞİM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İRDELENMESİ

4.1.Ekonomik Değişimlerin Etkileri

Mobilyanın iç mekânlarda konumlandırılması kullanıcıların temel ihtiyaçlarını karşılama gerekliliğinden doğmuştur. İnsanların çağlar boyu kullandıkları metalarla olan ilişki biçimleri, içinde yaşadıkları toplumun sosyal-kültürel ve sosyal-ekonomik değişimine rağmen değişmemiştir. Üretilen her türlü meta da olduğu gibi mobilya biçimlendirme süreci de, toplumların zenginliğiyle eş değer olarak farklılıklar göstermiş, arz-talep dengesinin üreticiye yansımalarının etkisiyle üretildikleri dönemlerde değişik kalite standartlarının oluşmasına sebep olmuştur.

Endüstri devrimi öncesinde geleneksel yöntemlerle çalışan atölye tipi küçük ölçekli işletmelerde, emek gücünün yoğun olduğu, teknolojik imkânların sınırlı olduğu biçimlendirme sürecinde, sürümlü ürün yapabilme imkânı yoktu. Bu da mobilyanın maliyetini yükselten bir faktördü.

“Bu döneme kadar kraliyet ailesinin ve soyluların yaşadığı mekânlar son derece büyük ve abartılı süslemelerle bezenmiş mekânlardı. O dönemin büyük şehirlerde yaşayan insanları soyluların yaşam biçimlerini taklit etmeye meraklı olmadığı gibi gerekli maddi imkânlara da sahip değillerdi. Fonksiyonelliğin ön planda olduğu yalın bir stil oluşmuştu. Kısıtlı imkânlar yeni bir şeylerin oluşmasında etkili olmuştu. Mobilyalar süslemesiz yalın ve cilalı yüzeylere sahiptiler. Ancak tasarımdaki basitlik seri üretimden kaynaklanıyordu. İmalatlar halen ağırlıklı olarak el emeğine dayalıydı” (Sembach, vd., 1991:12)

Kullanıcıların alım gücünün farklılığı bugün olduğu gibi geçmişte de üretimde kullanılan malzemelerin kalite standardını belirlediğinden farklı statüler için farklı kalitelerde mobilyalar üretilmiştir. İhtişamlı mobilyalar ekonomik gücü

yüksek olanlar tarafından, saraylar ve onun dış halkalarındaki aristokratlar tarafından kullanılmıştır.

“1765 yılında James Watt tarafından bulunan buharlı makinelerin kullanımı, endüstrileşme sürecini başlatmıştır. 1830’dan sonra yoğunlaşan demiryolları geçtikleri yerleri yeni endüstri bölgelerine dönüştürmüşlerdir. Endüstriyel eylemlerin belirli yerlerde toplanması sonucu hızla gelişen yeni kentler kurulmuştur.” (Benevolo, 1971).

Üretimde makinaların kullanılması, beraberinde seri üretim ve standartlaşma kavramını getirir ve bu durum üretim alanında önemli değişimlere yol açar. Geleneksel yöntemlerin kullanıldığı küçük ölçekli atölye tipi işletmeler, endüstri devrimi sonrası seri üretime geçen yoğun iş gücü kullanan fabrikalara yerini bırakmış, malzemeye erişilebilirliğin artması, iş gücünün ucuzlaması diğer sanayi ürünlerinde olduğu gibi mobilyalarında ucuzlamasını sağlamıştır. Seri üretime geçen mobilya üreticileri, hantal taşınabilirliği zor formları de monte halinde biçimlendirerek depolama ve nakliye kolaylığı için modüler mobilyalar tasarlatmış üretimdeki bu değişimler kullanıcıya daha ucuz ürünün ulaşmasını sağlamıştır. Ekonomik gelişmelerin toplumları değiştirip, zenginliği yaygınlaştırması üründe çeşitlilik ve ulaşılabilirliği arttırmıştır.

Şekil 4.1. İkea Mağaza İçi Görsele

(blog.tradegecko.com/ikeas-inventory-management-strategy-ikea/)

Seri üretim mobilyaları daha çok orta ve alt gelir grubunun fonksiyonel, ucuz ama aynı zamanda estetik kriterlerin bir arada olduğu bir tasarım süreciyle biçimlenirler. Üst gelir grubunun alım gücüne uygun kalite standardına göre

malzeme seçiminin belirlendiği mobilyalar günümüzde form ve stilleriyle moda akımlarıyla mekân düzenlemesini etkilemektedir.

4.2.Kültürel Değişimlerin Etkileri

İnsanların tarihsel süreçler içindeki inanç ve adetlerini anlama sistemi diyebileceğimiz kültürel faktör, sosyolojik durumu anlamamıza yardımcı olduğu gibi üretim süreçlerini de irdelememize yardımcı olur.

Kültürün oluşma sürecinin ilkinde insan pasif, alıcı yani ihtiyaçları için edindiği bilgi, dil ve davranışlarıyla var olan çevresinin kullanıcısı, ikinci aşamasında ise etkin, aktif bir güç olarak çevresini üreterek değiştiren, materyalleri ihtiyaçlarının gerektirdiği şekilde biçimlendiren hem kullanıcı hem üretici durumundadır.

Kültürün tarihi; 18.yüzyılda aydınlanma çağında özellikle Kant ve Voltaire tarafından, bir ürünün insanlığın sürekli ileriye doğru kültürel değişiminin etkisiyle değişip, gelişmesi süreci olarak yorumlanmıştır.(Kültür Tarihi,2014)

“Mekânın oluşturulması sürecinde gerekli olan bilgi, yalnızca teknik ve estetik bir öngörü değil sosyal ve kültürel bir farkındalığı da içerir”(Vural, 2007).

Tarihsel süreci içinde geleneksel üretim yapan zanaatkarlar ve bugünün mobilya tasarımcıları kendi teknik bilgi ve yeterliliklerinin yanı sıra kullanıcıların yaşam alışkanlıklarını da dikkate alır, biçim ve formlarını kitle kültürünün farkındalığıyla oluştururlar.

“Mimarlığın özü olan mekân, insana isteği doğrultusunda kültürünü ifade edebilme özgürlüğü verebilmesi için bir fırsattır”(Bilgiç,2011:1).

Belli bir mekâna sahip olan insan, orada oluşturacağı yaşam için gerekli olan mobilyaları kendi sosyal ve kültürel durumuyla seçer ve mekânını donatır. Bu özgürlük alanını donatma durumu farklı mekânlar için farklı formların biçimlenme sürecini de etkiler.

Kültürel değişikliklerin konut iç mekân mobilyasına etkileri kapsamında Japon kültürünü örnek verebiliriz. Okyanus ikliminin getirdiği coğrafi şartlardan dolayı açık alanlarda yaşama kültürü gelişmiş olan Japonlar, eski Budist felsefesi olan ve daha çok meditasyon anlamına gelen Zen felsefesini yaşam alanlarına da

yansıtılmışlardır. Bu felsefe mimari yaklaşımlara yansımakla kalmayıp, Japon mimarisiyle de bütünleşmiştir. Dingin, ferah, havadar mekânlar sade, gösterişten uzak tamamen fonksiyonelliği önemsenerak biçimlendirilen mobilya ve eşyalarla donatılmıştır.

Şekil 4.2. Japon İç Mekân Örneği

(www.japoncadersleri.com/japon-mimarisi-geleneksel-konut-mimarisi/)

Japon mobilyalarında sade bir tarz benimsenmiştir. Genelde oturma yerleri “Zabuton” adı verilen yer minderleridir. Ve aynı zamanda yerde yatarak uyumayı tercih ederler. Evin genel olarak boş ve sade olması anlayışı, her şeyin her an taşınabilir halde olması Japon tasarım anlayışının ne kadar minimalist yapıya sahip olduğunu gösterir. Bu tarz daha sonra Avrupa kültürünü de etkilemiştir(Mimdap, 2011).

Mekânların demirbaşları olan mobilyalar, malzemelerinden renklerine, biçimlerinden işlevselliklerine, basit yâda görkemli olması gibi birçok niteliğe üretildikleri zaman diliminin kullanıcılarının kültürel durumlarıyla oluşturdukları taleple biçim ve stillerinde değişim geçirirler.

4.3.Teknolojik Değişimlerin Etkileri

Bilginin sanayideki işlemlerde sistematik olarak uygulamaya alınması anlamına gelen teknoloji, techne; yapmak ve logos; bilmek kelimelerinden türemiştir.

İnsanoğlu gereksinimleri için yaşadıkları mekânlara nesnelere üretmiştir. Bu nesnelere tarihsel süreçlerindeki edindikleri bilgi birikimiyle yaptıkları alet ve edevatları kullanarak üretmişlerdir. Bu alet ve edevatlar nesiller boyu zanaatkârların bilgi ve tecrübelerini aktarmasıyla gelişmiştir. Zanaatkârlar edindikleri bilgi ve tecrübeleri yetenekleriyle birleştirmişler ve yetiştirdikleri ustalara bu bilgilerini aktarmışlardır. Bir insan etkinliği olarak teknoloji, insanlığın tarihinde bilim ve mühendislikten önce ortaya çıkmıştır.

Teknoloji yönünden ele alındığında, mobilyanın yakın zamanlara dek, bir endüstri olmaktan çok bir zanaat olduğu görülür. Thonet'in icadıyla büyük önem kazanan teknoloji, mobilya yapımında giderek egemen olur ve kullanılan teknikler özellikle son 70 küsur yıl içinde çok büyük değişim göstermiştir.

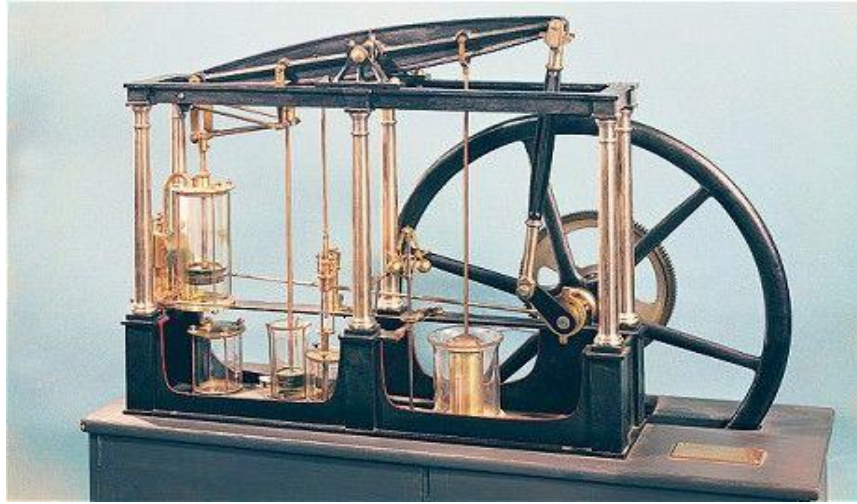
İç mekân mobilyasının üretim sürecinde teknolojinin etkisini endüstri devrimi öncesi ve endüstri devrimi sonrası olarak iki başlık altında inceleyebiliriz.

Endüstri devrimi öncesi iç mekân mobilyalarının kullanıldığı malzeme ağırlıklı ahşaptır. Bu ağaç malzemenin işleme kolaylığı ve ulaşılabilirlik kolaylığındandır. Bu gün anladığımız anlamda madenciliğin olmaması alet edevat yapımında demir, taş ve ağaç dışında malzemenin henüz bilinmemesi, bilgi birikiminin ağaç ve demirden yapılan basit torna tezgâhlarının ötesine henüz geçememiş olması dönem mobilyalarının az sayıda üretilmesine ve çeşitliliğin sınırlı olmasına sebep olmuştur.

Lucie-Smith(2004)'e göre, mekân tasarımları endüstriyel süreçten çok zanaat dalıdır ve teknoloji henüz belirli bir malzemenin ele alındığı alandır(2004). Örneğin Mezopotamya'da mobilya kullanıldığı, taş kabartmalardan, heykellerden, kil tabletlerden anlaşılmaktadır. Günümüze değin kalan az sayıda mobilya parçalarının yüzeylerinin durumu üzerlerindeki kakmalar, boyamalar o dönem aletlerinin gelişme durumunun göstergesidir. M.Ö. 1500'lerde ağaç tornası kullanıldığı bilinmektedir(Muhiç, 2008).

Mobilyanın üretiminde ilk zamanlarda marangozluk aracı olarak keser, balta, yaylı matkap, keski, tokmak, uç testere ve ağaçtan yapılmış tornalar kullanılmıştır. Henüz rende bilinmediğinden, bunun yerine yüzey düzeltilmesinde kumtaşından yararlanılmıştır. Rendenin 12. Yüzyılda Roman mobilyalarında kullanıldığı görülmüştür. Metalleri işlemedeki gelişmeler zamanla mobilya üretim aletlerinin de gelişmesine sebep olmuş, bu da zanaatkârların daha ince işçilikle mobilyaları üretmesini sağlamıştır.

Teknoloji uzun bir dönem yavaş bir gelişim göstermiştir. Endüstri devrimine kadar mobilyanın biçimlenmesinde zanaatkârların kullandıkları aletlerin dışında büyük değişimler gözlenmemektedir.

Şekil 4.3. James Watt, Buhar Makinesi 1765

(www.pinterest.com/pin/524247212845542272)

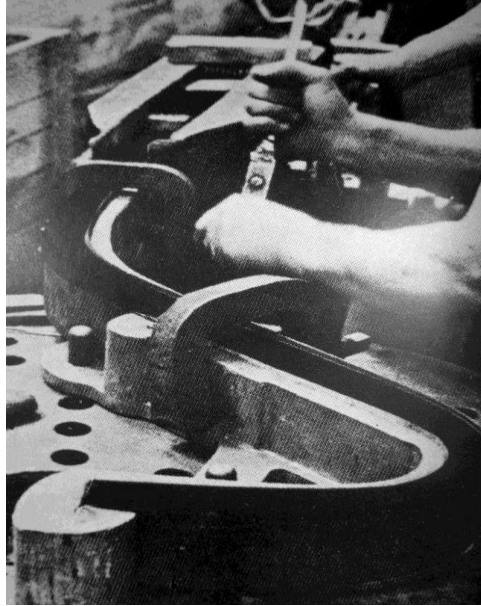
1765 yılında İskoç James Watt'ın buhar makinesini icat etmesi, insan ve hayvan gücünün çok üstünde işler yapabilen buhar gücünün egemenliği teknolojinin büyük bir ivme kazanmasını sağlayarak endüstri çağını başlatmıştır.

Zanaatçı bir aileden gelen Avusturyalı Michael Thonet 1840 yılında ilk fabrikasyon bükme mobilyayı, buhar gücünü kullanarak üretmiştir. Aynı zamanda endüstriyel yöntemle üretilmiş bu mobilya döneminin ilk seri üretimidir. Thonet'in önemi atölye üretiminden fabrikasyon üretime geçilmesi, seri üretimin başlaması, aynı tip üründen aynı kalitede birden fazla ürünün üretilmesi yani teknolojik gelişmeyi üretime yansıtmasıdır.

Şekil 4.4. Thonet Fabrikası Üretim Süreci

(commons.wikimedia.org/wiki/File:Thonet_-_steaming_wood.jpg)

Şekil 4.5. Thonet Fabrikası Üretim Süreci

(Candilis vd., 1984)

Şekil 4.6. Michael Thonet'e Ait No: 14 isimli Sandalye Tasarımı

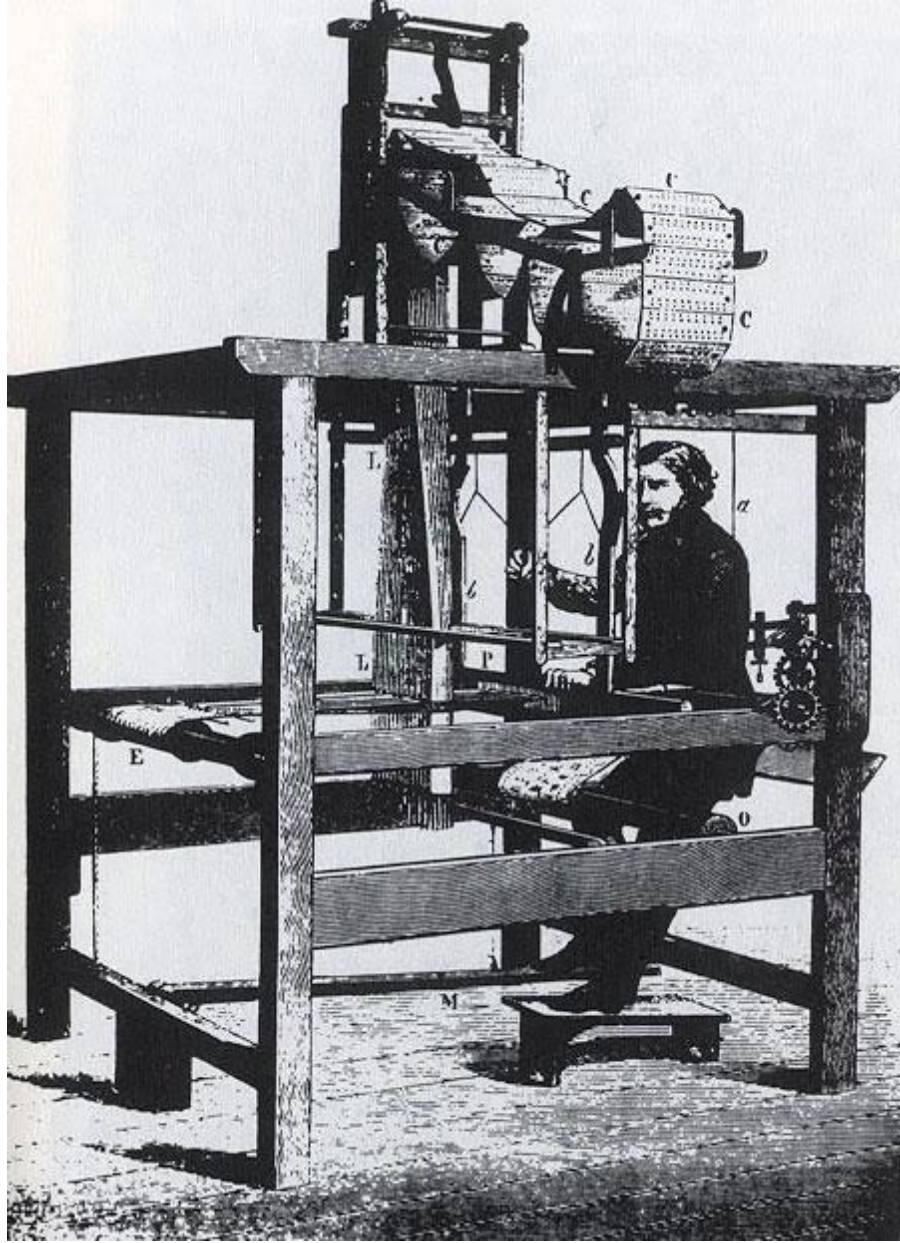
(2fmagazine.com/2013/10/ahsabin-sekillisi-thonet/2/)

Thonet, de monte mobilya fikrinin de ilk uygulayıcılarından. Sandalyelerinin yapımında tutkal yerine vida kullanmaya başlaması bunun önünü açmıştır. Nitekim altı tane şekillendirilmiş ahşap ve on tane vidadan oluşan No.14 modeli, kolayca monte edilebilmekteydi. Thonet, 1m³ 'lük bir kutuya 36 adet de monte sandalye sığdırarak, ulaştırma ve lojistik masraflarını da minimize etmiştir. Bu hamle kendisinin Amerika ve Rusya gibi farklı pazarlara da uygun fiyatlı mobilya satabilmesine olanak sağlamıştır. (2fmagazine, 2013)

John Henry Belter, 1856 yılında ilk pres kontrplak üretimi yaparak mobilyalarında kullanmaya başlamıştır. Bu yöntemle Belter ince katları üst üste koyarak hazırladığı kontrplak levhaları, kalıp içerisinde buharla ısıtarak bükebildiği gibi aynı zamanda bu levhaları preste biçimlendirerek kısa sürede ve kolaylıkla uygulanan yeni oyma ve kabartma tekniğini geliştirmiştir. (Uzunarslan, 2006)

Endüstrileşme ile paralel gelişen makineleşmeyle beraber sadece üretim yöntemleri değil, ürünlerin kendisi de değişmiştir. 19. Yüzyıl mühendislerin çağı olmuştur. Bu gelişmelerin mobilyaya yansması ile Avrupa'da döner sandalyeler, ayarlanabilir sandalyeler, patentli mobilyalar kullanılmaya başlanır. Endüstriyel devrimin ana vatanı olan İngiltere'de yer tasarrufu için katlanabilir sandalyeler üretilir.

1801 yılında Joseph Marie Jacquard'ın dokuma tezgâhındaki işlemi otomatikleştirmek adına ürettiği delikli kartlar ise bilgisayarların gelişme sürecindeki kısıtlı da olsa, ilk kodlanabilme (kurulabilme) izlerinden sayılır. Kullanıcının sağladığı bu kartlar sayesinde, dokuma tezgâhı kart üzerindeki delikler ile tarif edilen çizimi işleyerek uyarlayabiliyordu. Otomatik makine talimatları veren bu yöntem 20. yüzyıl bilgisayarlarının öncüsü olmuştur.

Şekil 4.7. Joseph Marie Jacquard'ın Dokuma Aleti

(www.gelarabul.com/joseph-marie-jacquard)

Şekil 4.8. Günümüz Bilgisayarlarına Öncülük Eden Delikli Pano

(www.gelarabul.com/joseph-marie-jacquard)

Teknolojik gelişmelerin mobilya üretim sürecini etkilediği bir diğer aşama da elektriğin itici bir güç olarak endüstride kullanılmaya başlanmasıdır. İlk çağlardan itibaren nesnelere elektrik yükü olduğu bilinmesine rağmen endüstri çağında makinelerde itici güç olma süreci, Benjamin Franklin’in elektrik yüklerindeki artı ve eksi uçlarını keşfetmesiyle başlar. Edison 1880’de ampülü keşfetmiş, 1881’de ilk elektrik üretim merkeziyle dağıtım şebekesini kurarak elektrik enerjisinin evlerde ve sanayide kullanılmasını sağlamıştır (İlkkimbuldu, 2014).

“Çağdaş malzemeler üzerinde yapılan araştırmaların çoğu bunların kolay işlenebilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Malzemelerin kolay işlenebilmesi enerjiden ve zamandan tasarruf sağlayacaktır. Çağdaş malzemelerin uzun ömürlü, daha az kirlilik yaratan, paslanmaya ya da aşınmaya karşı daha dayanıklı olan özelliklere sahip olmasına çalışılmaktadır. İmalatları ve geliştirilmeleri sırasında CAD (bilgisayar destekli tasarım ve imalat) programlarının kullanılmasıyla hata payı en asgari düzeyde tutulmaktadır” (Utlutuğ, 2002: 24).

Bütün bu gelişmeler günümüzde hammadde rezervini işlenebilirlik sınırlarını genişletmiş üreticiler yeni teknolojiler geliştirmiştir. Bilgisayar teknolojisi

makinelerle bütünleşmiş, hassas üretimleri yapabilir düzeneklere ulaşılmıştır. İş gücünün kullanım şekli değişmiş kalifiye, uzmanlaşmış bilgisayar teknolojisini de kullanabilen niteliklere dönüşmüştür.

4.4.Mimari Değişimlerin Etkileri

Mimari yapılanma sürecinin ortaya çıkardığı insanın yaratıcı gücü, keşfetme aşamasında değişimin, değişikliğin en önemli göstergesidir. Barınma ihtiyacının zorunluluğundan kaynaklanan konut edinme süreci, zorunluluğun ulaşılabilir olma değişkenliğiyle birlikte estetik, bireysel istekler gibi başka etmenlere yerini bırakması, zamanın belirlediği mekânlarda mimari tasarımlardaki değişik akımların ortaya çıkmasıyla gelişen tarihsel bir durumdur.

Mobilya da, mimariyle birlikte bu değişen zamanların keşfetme ve yaratma dürtüsüyle ortaya çıkardığı akımlardan mekân-donanım ekseninde etkilenerek, değişik stil ve formlara ulaşmıştır.

Örneğin; Gotik Mimari, Tanrı'ya ulaşmak için yapılmış ve en özgün ürünler dini mimaride verilmiştir. Bu dönemde insan eyleminin odağı dinsel yaşam olduğu için, en ileri mimari tasarım ve teknolojiye sahip olan yapılar kilise tarafından yaptırılmıştır. Bu düşünce tarzı aynı şekilde mobilyaya da yansımıştır.

“Mimarlık resim ve heykelle birlikte, üç en büyük sanattan biridir; öbür sanatlar gibi o da kısmen Antik Çağ'dan alınmış ve kısmen de Rönesans sanatçıları tarafından uzlaşım yoluyla belirlenmiş olan bir kurallar sistemiyle koşullanmıştır. Ve bu kurallar, evrensel ve sürekli şekilde geçerli sayılır; zira temellerini hem nesnelere doğasında, hem de bir ikinci doğa olarak tasarlanan Antik Çağın deney hazinesinde bulurlar”(Benevolo, 1981:22).

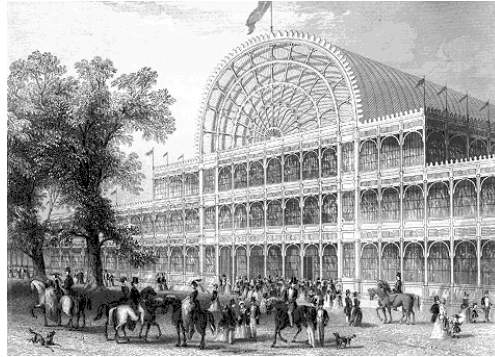
Mimarlığın evrimini inceleyen İtalyan mimar Benovolo, mimarlık toplum ilişkisinin 18. yüzyıl ortalarına kadar önemsenmediğini vurgulamış. Ancak sanayi devriminden sonra mimar-toplum ilişkisinin, toplumdaki sınıfsal sınırlamaların ötesine geçtiğini, mobilyanın biçimlenme sürecini etkilediği gibi kültür ve sanat ürünlerinin yayılmasını da belirleyen bir niteliğe kavuştuğunu, mimarlık tarihinin de üretim mekanizmalarının, teknolojinin evriminin ve tarihsel olarak belirlenmiş bir toplumun sosyo-ekonomik dinamiklerinin etkilediği bir süreç olduğunu belirtmiştir.

“En eski ahşap yapılar arasında Avupa’da M.Ö. 5000’de yaygın olarak Neolitik uzun evler yer almıştır. Bu yapı tipi yöreden elde edilen araçlarla inşa edilen ahşap iskeletli bir konstrüksiyondur. Neolitik uzun evler daha sonra Avrupa ve İskandinavya’daki Orta Çağ evlerinin gelişimini etkilemiştir.

Orta Çağın başlarında evlerin iskelet yapıları söğüt ve hafif ahşapların örülmesiyle elde edilen dolgu panelleriyle gerçekleştirilmiştir.(Ağaç dallarından yapılan kafes örgüye “sepet örgü” denir). Bütün malzemeler aynı yöreden elde ediliyordu.

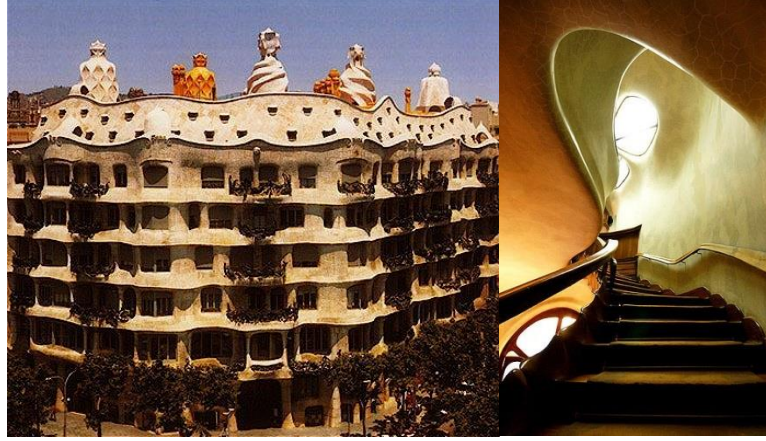
16. yüzyıl boyunca tuğla sağlam ve dayanıklı bir mimarlık malzemesi olarak yaygınlaşmıştır. Ahşap iskeletli yapılar mimari görünümü değiştirmek için ince bir tuğla örgü tabakasıyla kaplanmıştır. 18. yüzyılın ortalarında sanayi devrimi ağır malzemelerin uzak mesafelere taşınmasına olanak sağlayan bir taşıyıcı kanal sistemi yaratmıştır. Bundan önce malzemeler yerel kaynaklardan sağlanmak zorundayken bu gelişme ahşap malzemede gerilemeye sebep olmuştur. Ancak 19. Yüzyılda Victoria dönemi mimarlığı, yeniden Orta Çağ geçmişine başvurmuştur. Yapıların olduklarından daha eskiymiş izlenimi vermesi için (siyaha boyanmış) sahte ahşap iskeletler kullanılmıştır.

Victoria çağı boyunca cam, bitkilerin, meyvelerin, sebzelerin sert iklimin etkilerinden korunmasında deneysel olarak bahçe tarımında kullanılmış ve bugünün camlı yapıları o zamanki camlı sera tasarımlarından etkilenerek ortaya çıkmıştır. Çağdaş mimari tasarımında cam ve çelik teknolojisinde dönüm noktası Londra’daki Kristal Palas inşasıdır”(Farrelly, 2011:72-105).

Şekil 4.9. Kristal Palas 1851’de Londra’da Yapılmış Büyük Sergi Salonu

(tr.wikipedia.org/wiki/Kristal_Saray#mediaviewer/File:Crystal_Palace.PNG)

Şekil 4.10. Antonio Gaudi'nin Milla Evi

(www.gaudidesigner.com/data/article/60.jpg)

Süsün binaların bir parçası olduğu düşüncesini bütün binalarına uygulayan Art Nouveau akımının önemli temsilcilerinden Antonio Gaudi'nin “denizin oyduğu kayalık” anlamına gelen Mila Evi kabartmalar ve figürleriyle kullandığı özgür biçimler, çarpıcı renk ve dokularla ayrıca organik bir bütünlük sağlamıştır.

Şekil 4.11. Antonio Gaudi'nin Tasarladığı Mobilya Örnekleri

(www.themagazine.info/56/Pictures/B.D/CalvetBenchThree.jpg)

Antonio Gaudi mobilyalarında ahşabın olanaklarından sonuna kadar yararlanıp konforu göz ardı etmiş, el işçiliğine önem vermiştir. Mimaride kullandığı çizgileri mobilyasına da yansıtmıştır.

Şekil 4.12. Alvar Aalto'nun Tasarladığı Baker House İsimli Bina

(listart.mit.edu/public-art-map/baker-house)

20. yüzyıl Modern mimarinin temsilcilerinden, binalarını akılcı bir anlayışla biçimlendiren Alvar Alto işlev ve biçim birlikteliğine önem verdiği tasarımlarında teknolojinin olanaklarından da yararlanmıştır.

Şekil 4.13. Alvar Aalto "No.41" Adlı Tasarımı

(redmodernfurniture.com/wp-content/uploads/2010/11/Paimio_Lounge_Chairs_-Alvar_Aalto_2-600x466.jpg)

Alvar Aalto'nun "no.41" adlı tasarımı ahşap bükme tekniği ile kalıp kontrplak malzemesiyle birlikte yenilikçi bir tasarıma imza atan Aalto, devrimci tasarımlara imza atarak, tasarımda yer alan kolçak ve ayak bağlantılarını tek bir malzeme ve strüktür hesaplamasıyla tasarladığını görürüz. Ahşap malzemeyi eğrisel formlarda kullanan Alvar Alto mobilyalarında rahatlık ve hafifliği önemsemiştir.

Mimarlar tarafından mobilya kimi zaman mimari ile bir bütün olarak çözülmüş, kimi zaman ise daha esnek davranılarak mekân içerisinde yerleri değiştirilebilir hale getirilmiştir.

Le Corbusier konutu yaşamak için, koltuğu oturmak için, ibriği yıkanmak için bir makine olarak nitelendirmektedir. Yani, Le Corbusier'in dediği gibi konutu “yaşam için bir makine” olarak değerlendirirsek, bu makine de, tıpkı yaşamımızdaki diğer makineler gibi değişim göstermektedir; değişen zaman koşullarına uyum sağlamaktadır. Bu değişimi Le Corbusier şu sözleriyle güçlendirmektedir: “Fabrikalarda üretilen onca toptan, uçaktan, kamyondan, vagondan sonra kendi kendimize “Fabrikalarda konut üretemez miyiz?” diye soruyoruz. İşte tümüyle çağa uygun bir anlayış: Hiç bir şey hazır değil ama her şey yapılabilir.(Le Courbusier, 2012).

Bütün bu anlatımlarda görüldüğü gibi mimarlar, mimari tasarımlarıyla birlikte, oluşturdukları mekânlara mobilyalarda tasarlayarak, kişisel estetik anlayışlarını dönemlerinin teknolojilerine yansıtarak mobilyanın gelişim sürecinin bir parçası olmuşlardır.

4.5.Tüketici Davranışındaki Değişimin Etkileri

Tüketim; endüstri devrimiyle ihtiyaca dönük üretimin yerini, gerekliliğin dışında da tüketen, tüketilen her türlü ürünün metalaştığı, kapitalist üretim tarzına bırakması ve sermaye hareketlerinin küresel boyutta kar üzerine kurulduğu üretime geçilmesiyle, geçmişteki anlamının çok ötesinde bu günkü anlamına kavuşmuş olan bir olgudur.

Geçmiş çağlarda zanaatkârların usta çırak ilişkileriyle, sınırlı teknik alt yapıyla yürüttükleri üretim süreçleri, daha az sayıda ve anıtsal mobilyaların üretilmesi, biçim ve formların değişiminin belirli sınırlar içinde kalmasına sebep olmuştur. Buna kullanıcı kitlesinin aristokratlar ve çevresi olması sebebini de ekleyebiliriz. Henüz özgürleşmemiş olan birey, ancak feodal düzenin sistematüğinden sanayi devrimi ile kurtulduğunda, tüketici konumuna geçerek üretim sürecinde belirleyici olmuştur. Toprağa bağlı olan birey, bu bağlarından koparak fabrikalarda üretici durumuna geçtiğinde aynı zamanda büyük niceliği ile tüketici gruplarını oluşturmuştur.

”Ürünler genellikle insanların egolarını tatmin edecek şekilde tasarlanırlar. Tüketici bilinci daha çok üreticiler tarafından yönlendirilir. Yeni bir anlayış yaratılacaksa bu endüstri tarafından doğrudan desteklenmelidir”(Atay A., 1998:59).

Büyük tüketici gruplarının tüketerek piyasada belirleyici olması, üreticilerin tüketici davranışlarını dikkate alarak ürünlerini insanların egolarını tatmin edecek biçim ve formlarda tasarlamalarının sürecini de başlatmıştır.

Endüstri devrimi sonrası toplumların kültürel, sosyal yapılarındaki değişiklikler, insanların toplum içindeki durumlarının değişmesi, özellikle Fransız devriminin özgürleştirdiği bireyin, yaşam tarzını oluşturma özgürlüğünü her türlü seçimine yansıtmıştır. Bu tüketici davranışı değişikliği, bireysel istek ve taleplerin, özgürleşmeyle ön plana çıkma durumu, talep edilen metalleri tam da kapitalizmin istediği gibi sonsuz çeşit ve niceliğe ulaştırmıştır. Sürekli yenilenme ihtiyacının kısa zaman sürelerinde üretilme durumu özellikle tasarımcıların, tüketici davranışlarını gözlemleyerek yeni arzlar yaratacak biçim ve formları üretimden bağımsız ve onun önünde ayrı bir birim olarak tasarlamalarını zorunlu hale getirmiştir.

“Tüketimin etkin bir ilişki biçimi, üzerinde tüm kültürel sistemin kurulduğu sistemli bir etkinlik ve global bir yanıt biçimi olduğunu baştan açıkça ortaya koymak gerekir.

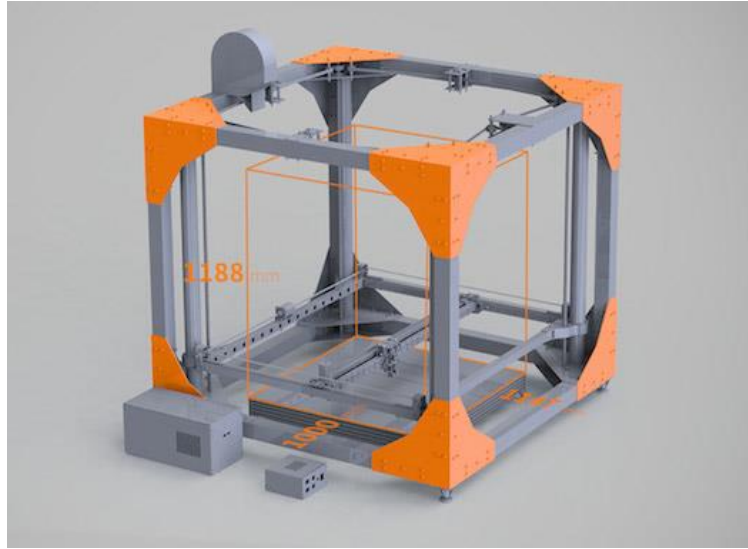
Modern tüketim; doğallıktan ve kullanım değerinden uzaklaşarak, kazanılan, öğrenilen, insanların arzu duymaları için toplumsal olarak eğitildikleri bir olgu olarak kabul edilebilir”(Baudrillard, J. 1970).

Bir ürünün üretime çıkışı ile tüketilmesi arasında geçen süre(dolaşımda geçen zaman) en kısa olmak zorundadır. Üretimin tüketimi safhasındaki arzu ve istekler yalnızca ihtiyaçtan kaynaklanmaz. Tüketicinin talebi, piyasa ekonomisindeki çeşitli uyaranlarca (medya, reklamlar) tetiklenir. Hızla üretilen, hızla eskijen modeller, sürekli pazara sürülen yeni algı mühendislikleri, moda gibi tüketimin ihtiyacın ötesine geçmesine sebep olur.

Bütün bu tüketici davranışının değiştirdiği, üretim sürecinin mobilyaya yansması, değişik taleplere cevap veren mekân oluşumlarının da etkisiyle, de monte, taşınması kolay, mekânda kullanıcının da kurabileceği basitlikte, modüler sistemlerle

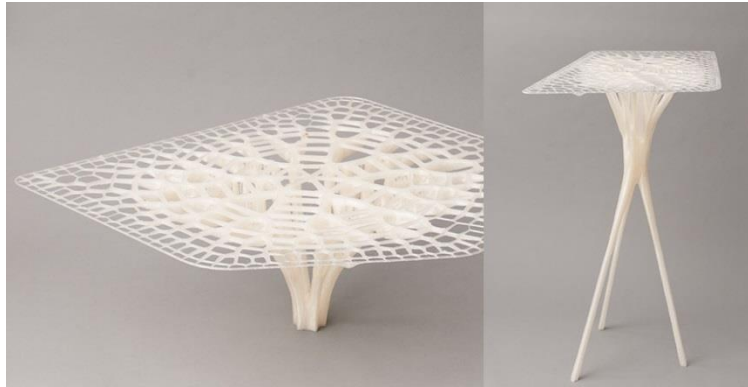
kullanıcının yaratıcı gücünün de hesaba katıldığı tasarımların ortaya çıkması şeklinde olmuştur.

Günümüzde mobilya tercihleri kişiselleşmiştir. Ve gelecekte; bin yıllardır evrilerek ve değişerek geldiği bu süreçten çok daha kısa bir zaman diliminde, bugün anladığımız üretim aşamalarının ötesinde, belki de tüketiciler tarafından kendi istek ve yaratıcılıkları doğrultusundaki biçim ve formlarda, kendileri tarafından üretileceğinin ışığını, bugünkü teknolojik devrimlerden bir tanesi olan 3d yazıcılarda görmekteyiz.

Şekil 4.14. Bigrep Firmasına Ait 3d Yazıcı Örneği

(bigrep.com/1/)

Şekil 4.15. 3d Yazıcıyla Oluşturulmuş Sehpa Ve Masa Örneği

(bigrep.com/1/project/exhibition-tables/)

Şekil 4.16. 3d Yazıcıyla Oluşturulmuş Bir Klasik Mobilya Örneği

(bigrep.com/1/project/sideboard/)

5. Sonuç

Barınma ihtiyacının ortaya çıktığı andan itibaren insan, yaratıcı gücüyle oluşturduğu mekânı ihtiyaçları doğrultusunda talep ettiği nesnelere üreterek, mobilya üretiminin tarihsel gelişim sürecini de başlatır. Bu bir doğal döngüdür. İnsan ihtiyaç duyar, tasarlar ve tasarımlarını üretir.

İnsanlık tarihi mobilya üretim sürecinin de tarihidir bir yanıyla. Konutlar üretilir. Mekânlar ortaya çıkar. Mekânlar donatılara ihtiyaç duyar. Tasarımcılar tasarlar. Mobilyalar üretilir. Bütün bu üretim süreçlerinde malzemelere duyulan ihtiyaçlar, ihtiyaçların çoğalması, bilim ve teknolojinin bütün bu talep etme, üretme sürecinin baskısıyla gelişmesine, gelişmelerin yine değişim olarak nesnelere yansımaya sebep olur. Bu tarihsel döngü kendi gelişim süreciyle birlikte mobilyayı da geliştirip değiştirir.

Doğa insanlara yaşam alanlarını oluşturabilmeleri için her türlü olanağı kendi dilinde sunmuştur. Bunlar keşfedilmeyi bekleyen doğal durumlarındaki, çok çeşitli materyallerdir. Alet, edevat olmaya yarayacak çeşitli ağaçlar, keşfettikçe değişik malzemelere dönüşen madenler, oymaya, şekil vermeye uygun kayalar, taşlar ve sınırlarını keşfettikçe çoğalan birçok malzeme mevcuttur.

Doğanın karşısında zayıf olan insan, bir arada yaşama tutunurken, toplumsal yaşama kültürünü de geliştirir. Gelenekler, görenekler ihtiyaçlar için birlikte oluşturulan bilgilerle, doğanın sunduğu zenginlikleri aletlere dönüştürerek üretim sürecini yaratırlar.

Bilgi birikiminin az olduğu ilk çağlar malzemeyi kullanma teknolojisinin henüz yeterince gelişmemiş olması, alet ve edevatların yetersizliği, mobilya üretiminde daha çok el emeğinin yoğun olduğu çağlardır. İlk çağ ve Orta çağ üretimleri, diğerk nesnelere olduğu gibi, özellikle sınıflı topluma geçmiş olan insanlık tarihinde, mobilyaların daha çok toplumun yöneticilerinin ihtiyaçları çevresinde üretildiğini arkeolojik kazılarda göstermiştir. Aynı zamanda varsılığın göstergesi de olan mobilyalar, yetenekli mobilya zanaatkârlarının eliyle, basit alet ve edevatlarla, gösterişli el işçiliğinin bezemeler, yontmalar, kabartmalar şeklinde ayaklarda, kolçaklarda görüldüğü biçim ve formlarda üretilmiştir.

Gelişme talep etmeyle başlar. Talep üretime yansır. Daha iyisi, daha çabuk diğerk zanaatkârlardan farklı nasıl üretilebilir. Üreten insan düşünür aletleri geliştirir. Arkeolojik buluntular Yunan mobilyalarında rende, mısır mobilyalarında torna ayaklar kullanıldığını göstermiştir. 1322’de hızarın bulunması ağaç işlemeciliğini ve mobilya üretim hızını geliştirmiştir.

Bilgi birikimlerinin usta çırak ilişkisiyle yeni nesillere aktarımı, doğanın sunduklarını bu bilgiler ışığında keşfederek değiştirme ve kendi hizmetinde kullanma becerisi, buharın gücünün keşfedilmesiyle ilk büyük devrimi yaratmıştır. Endüstri devriminin en büyük önemi, insan gücünün yerine buhar gücünün geçmesidir. Bu büyük gelişme, kendi iç dinamiğiyle yavaş bir döngüyle ilerleyen, değişen tüm toplumsal faktörleri etkileyerek değiştirmiştir.

Toprağa bağlı yaşayan büyük insan toplulukları, endüstriyel gelişmelerle hızla fabrikalaşan yeni üretimin içinde, özgür iş gücü olarak yerlerini alırlar. Bu büyük değişim toplumların sınıfsal yapılarını değiştirirken, kültürel yapılarını da değiştirmiştir. Özgürleşen, birey olma gücünü gelişen toplumsal hukuk çerçevesinde kazanan insan, artık sadece ihtiyaçları için değil yeni toplumsal konumuna göre tüketen, tüketicide olmuştur aynı zamanda.

Buharın itici gücünün yerini elektriğin keşfiyle fabrikalarda elektrikli makinelere bırakması, bilgisayarın keşfedilmesi, ulaşım imkânlarının gelişmesi, taşınabilirliği ve depolanması kolay, konut iç mekânlarında montajlanabilen modüler sisteme geçilmesi mobilyaların çağın taleplerine uygun olarak üretilmesini sağlamıştır. Bugün gelinen noktada dünyanın her yerine ulaşabilen her türlü bireysel

zevke hitap edebilen biçim, form, estetik ve işlevsellikte mobilyalar pazarda yerlerini almıştır.

Modern üretim tekniklerinin yani bilgisayarlı CNC tezgâhlarının üretime hızla dâhil olması, bugünkü teknolojinin geldiği gelişmeyi gösterdiği gibi geleceğinde nasıl olabileceği ile ilgili ipuçları da vermektedir. Tasarlanabilecek her türlü formu üretebilecek gelişmişlikteki teknoloji, artık daha kısa zamanda daha kaliteli, işlevselliği yüksek mobilyaları üretebilmektedir.

20. yüzyılın başlarında henüz elektrik akım gücünün sanayinin hizmetine girmediği bir süreçte, pedallı dokuma tezgâhında, işlemlerin belli bir sistematikte yapılabilmesi için talimatları otomatik veren ilk kartuşun kullanılmasının yarattığı büyük etki gibi, bugünün 3d yazıcılarının üretim kabiliyeti, gelecekte özellikle mobilya biçimlenme sürecini de etkileyerek geliştirecektir.

KAYNAKLAR

Acar, S., 1992, *Yapı-İç Mekan Bütünlüğü İçinde Sabit Mobilyanın Çözüm Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, syf:1-8, İstanbul

Altınok, M. (1987). *Mobilya Üretiminde Endüstriyel Tasarım*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Akyüz, İ. (1998). *Mobilya Tercihinde Tüketici Davranışlarının Cinsiyet Açısından Araştırılması*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, Trabzon

Akın, G. Sağır M., (1998). *İlk Öğretim Sıra Ve Altlıklarının Ergonomik Tasarımında Antropometrik Veriler*, VI. Ulusal Ergonomi Kongresi, Yayın No: 622,syf: 68-78

Aslanoğlu, İ. N.,(1983), *Bauhaus'a Kadar Endüstriyel Üretim, Tasarım Ve Mimarlık İlişkileri*, Mimarlık Dergisi Sayı:7, syf:12-16

Atay, A. (1998). *Ahşap Dışı Malzeme Ve Teknolojilerinin Sabit Mobilya Tasarımına Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Allowey Lawrence, (1974), *American Pop Art*, Collier Macmillan Publishers, Londra

Barral, X. A., (1989) *Sanat Tarihi*, Dost Kitabevi, Kültür Kitaplığı Dizisi

Benevolo, L., (1981), *History Of Modern Architecture I: Industrial Revolution*, "Modern Mimarlığın Tarihi" , Çevre Yayınları, 1981.

Bilgiç, E. D., (2011), *Kültürel Değişim Sürecinin Konut Mekan Oluşumu Ve Eski-Yeni Kavramlarına Etkisi Makalesi*

Baudrillard, J. (1970), *La Société De Consommation*, "Tüketim Toplumu", 2. Baskı, Çev.: Hazal D., Ferda K., Ayrıntı Yayınları, (2004).

Byars, M. (1999). *50 Chairs: Innovations in Design and Materials*. Switzerland: RotoVision SA.

Candilis, G., Blomstedt, A., Frangoulis, T. (1984). *Bugholzmobel: meubles en bois courbe. Bent wood furniture*. Stuttgart: Karl Kramer.

Çelikli, S.,(2004), *Ergonomik Yaşam Ders Notları*, Ege Üniversitesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, İzmir

Çubukçu, E., (2012), *Pop Art Akımının Mobilya Tasarımıyla İlişkisi Ve Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi

Demirarslan, S.,(2005), *Plastik Malzemenin Özellikleri Ve İnşaat Sektöründeki Kullanım Yerleri*, Makalesi

Erdem, T. (2007). *Mobilya Tarihine Genel Bakış ve Art Deco*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Eriç, M., Ersoy H., Yener, E., (1986), “*Günümüz Konutunda Rasyonel Donatım*”; Teknografik Matbaası, İstanbul, syf.3-23.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (1997), Yapı Endüstri Merkezi Yayın Evi, 3.Cilt, İstanbul

Farrelly, L. (2011), *Yapım + Malzeme*, Literatür Yayıncılık, Syf:72-105

Hastürk, E., (2013), *Statik Antropometrik Verilerle Ergonomik Oturma Mobilyası tasarımı*, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, syf.2-4

Işık, Z. Ve Dinçel, K.,(1979) *Mobilya Sanat Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,

Karaaslan, C., (2009), *Türkiye’deki Mobilya Sektöründe Kullanılan Baskı Teknikler Ve Grafik Tasarımcıların Mobilya Tasarımı Üzerine Etkileri*, Dumlupınar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi,

Kurtoğlu, A., (2006) *Mobilyaların Sınıflandırılması Ve Tarihi Gelişimi*, Mobilya Dekorasyon Dergisi Sayı 74, İstanbul

Kürel, İ., Uzun, O.(2007). *Konutların Ana Yaşama Mekanının Büyüklüğünün Kullanıcıların İşlevsellik Ve Esneklik Değerlendirmeleri Üzerine Etkileri*, Politeknik Dergisi, Cilt :10, Sayı:4, s:433-439.

Küçükcalay, M., (1997) *Endüstri Devrimi Ve Ekonomik Sonuçlarının Analizi*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,

Le Courbusier, (2012). (Çeviren.:Serpil Merzi), *Bir Mimarlığa Doğru*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Lucie-Smith, E., (2004). *Furniture: A Concise History*, London: Thames And Hudson.

Mimarlık Planlama Tasarım. (2003). İTÜ. Dergisi. Cilt:2 Sayı:1

Muhiç, A., (2008). *Topkapı Sarayı Mobilya Mekan İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Onur, S., (2000), “*Mobilya biçimlenişine etki eden faktörler ve tasarımcı kullanıcı faktörü üzerine bir yöntem önerisi*”, Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sözen Ve Tanyeli, (2001), *Sanat Kavram Ve Terimleri*, Remzi Kitap Evi, syf.193

Sembach, K., Leuthauser, G., And Gössel, P.,(1991), *Twentieth Century Furniture Design*, Köln: Taschen,

Uzunarslan, Şebnem (2006), *House Beautiful*, Mobilya Antika Rehberi I-II

Utkutuğ, G., (2002), *Yeni Ufuklar-Mimarlık*, Bilim Teknik Dergisi, Tübitak Yayınları. Uzunarslan, Ş., (2006), *House Beautiful*, *Mobilya Antika Rehberi I-II*, Kasım, Aralık Sayı:27

ÜNSAL, B. (1967). *Mimari Tarihi*, İstanbul: İ.Y.T.O. Yayınları.

Yalçın, U., S.S. (2004), *Mobilya Tasarımında Metalin Yeri*, Sanatta Yeterlilik Tezi, MSGSU, İstanbul.

Yavuz, H., (2007), *Pop Art Döneminin İncelenmesi Ve Pop Art Döneminin Günümüz Mobilya Tasarımlarına Etkileri*, Mimar Sinan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi

İnternet Kaynakları:

Türk Standartları Enstitüsü, (TSE 4521), www.tse.org.tr

(TDK, 2005), www.tdk.gov.tr

Halil Z. A. (2013), *Geçmişten Bugüne Dokuma Tezgâhları Notları*, www.dokuma.org/dkmclk_trh.htm

Vural, (2007), *Mimarlık Eğitiminde Yerel Kültür Ve Mimarlık İlişkisi*, www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&dergisayi=288&recid=1661

(Kültür Tarihi,2014), tr.wikipedia.org/wiki/Kültür_tarihi

(İlkkimbuldu, 2014), www.ilkkimbuldu.com/elektrik-kim-buldu/

(Mimdap,2014), *Japonların Doğal Felaketlere Aldığı Önlemler*, www.mimdap.org/?p=74056#yukari

(Frigya, 2014), tr.wikipedia.org/wiki/Frigya

(Ergonomi, 2014), tr.wikipedia.org/wiki/Ergonomi

(2fmagazine, 2013), 2fmagazine.com/2013/10/ahsabin-sekillisi-thonet/

(Art Deco, 2014), tr.wikipedia.org/wiki/Art_deco

7. ÖZGEÇMİŞ

Yalın Ateş 2 Kasım 1983'de İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini 12. Eylül İlköğretim ve Şair Nedim Ortaokulunda, liseyi Beşiktaş Lisesinde tamamladı. 2003 yılında Kocaeli Üniversitesi İç Mimarlık bölümüne girdi, 2009 yılında mezun oldu. 2011 yılında Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisansa başladı.

2009-2012 yılları arasında çeşitli mimari firmalarında çalışmalarını sürdürdü. 2012 yılında kendi firmasını kurdu ve hala kendi firmasında çalışma hayatına devam etmektedir.